

Szövetség

ARADI KULTURÁLIS SZEMLE

— XIX. ÉVFOLYAM, 5. (108.) SZÁM —

Tanévnyitó a Csiky Gergely Főgimnáziumban

(Bortos Júlia felvétele)

A R A D
2015. október

XIII. ARADI ALMA-MATER VÉNDIÁK-TALÁLKOZÓ

Bortos Júlia és Ilona János képes beszámolója

Tartalom

Juhász Béla: Trudi	1
Irodalom, művészet	
Brauch Magda: Lábatlan idő	2
Böszörményi Zoltán: Sötét fény	3
Böszörményi Zoltán: Hullámok, fellegek	3
Böszörményi Zoltán: Tét	3
Grosz László: hogy magyarul	4
Ódry Mária: Nyugtalan Maros	4
R. J.: Rendhagyó tájékoztató	4
Gál Z. Csaba: Valahogy	5
Juhász Béla: Őszi kép	6
Radnai István: Kék zöld fekete árnyék és felhőrojtok	7
Nótáros Lajos: Arad marad A magyar kérdés (V.)	8
Ujj János: Székely-magyar hídverés	11
Tatár Etelka: Chicagói levél Októberi gondolatok	12
Oktatás	
Szilvágyi Zsolt: Lelküink gyermekarca	14
Történelem	
Pataky Lehel Zsolt: Ismét közkinccs az Ereklýmúzeum	16
Helytörténet	
Dr. Vajda Sándor: Deák József Sándor tanár úr tiszteletére	17
Puskel Péter: Aradi Elsők – A MARTA szerepe a magyar autógyártásban (I.)	18
Sarusi Mihály: Iratosi kertők alatt dorobánci gránic (3.)	20
Memoár	
Jubileumi emlékérem	22
Vekov Károly: Október 6.	23
Móré-Sághi Annamária: Visszhang	24
Rezik Károly: Jegyzetek Bartókról (II.)	25
Regéczy Éva: Harangszó '56	27
Hitélet	
Csótiné Borócsik Irén, Jámborné Péterszabó Ilona: Mária kútja (2.)	29
Útinapló	
Lészay Béla: Toscanai kirándulás	31
Humor	
Kövér Péter: Halljunk SZÓT!	35
R. Á.: Diákok tollából	36
Sport	
Piros Dénes: Gondolatok, emlékek a 70 éves UTA-ról (III.)	37
Halottak napja	40

TRUDI

A hetvenes-nyolcvanas évek aradi világsztárja volt. Többszörös Világ- és Európa-bajnok, kétszeres olimpiai ezüstérmes tornász. Édesanyja, Csibi nyomdokaiba lépett.

Éberle-Kollár Emília Gertrude. Károlyi Béla és Márta egykori tanítványa. Valamikor városunk és az ország büszkesége. Aztán sokan elfelejtették. A fiatalok nagy része nem is ismeri a nevét. Bár, az aradi CSM új torna-termét nemrég róla nevezték el.

Tizenkilenc és fél évesen abbahagyni kényszerült a versenysportot. Átszökött Magyarországra, onnan pedig '89-ben az amerikai egyesült államokbeli Sacramentóba került. Hosszú évekig gyerekeket tanított. Aztán belefáradt a napi 12-13 órás edzőmunkába. Ma kozmetikus saját szalonjában. És rengeteg időt tölt a családjával.

Csak ezen a nyáron sikerült megismernem személyesen. Hosszasan elcsevegtünk. Magyarul. Semmiféle akcentusa sincs. Hogy is lenne, hisz hat osztályt a volt Zárdában végzett magyar tagozaton, szüleivel magyarul kommunikál, és annak ellenére, hogy a román válogatottban román nyelven beszéltek (tanulás nemigen volt), nem felejtette el anyanyelvét. Férje egykori, magyarországi cselgáncsedző; a sacramentói családi házban is magyarul folyik a társalgás. Tizenhat éves fiával is. Az ő kiejtése is tökéletes, állítása szerint, bár egy kicsit érződik, hogy mind az óvodában, mind pedig az ottani iskolában angolul szóltak hozzá.

Mostanában egy-másfél évente jön haza idős szüleihez. Meg a fogorvosához; itthon sokkal olcsóbb a kezelés, mint kint, a tengeren túl.

Megkérdeztem, hogy érzi magát Amerikában? Őszinte válasza: „Azt mondhatom, hogy az eszem ott van, a szívem pedig itthon. Vagyis 50%-ban ott vagyok, és 50%-ban itthon. Nem mondhatom, hogy nem jó ott. De nem a hazám! Én meg rettenetesen ragaszkodom az itthonhoz!”

Juhász Béla

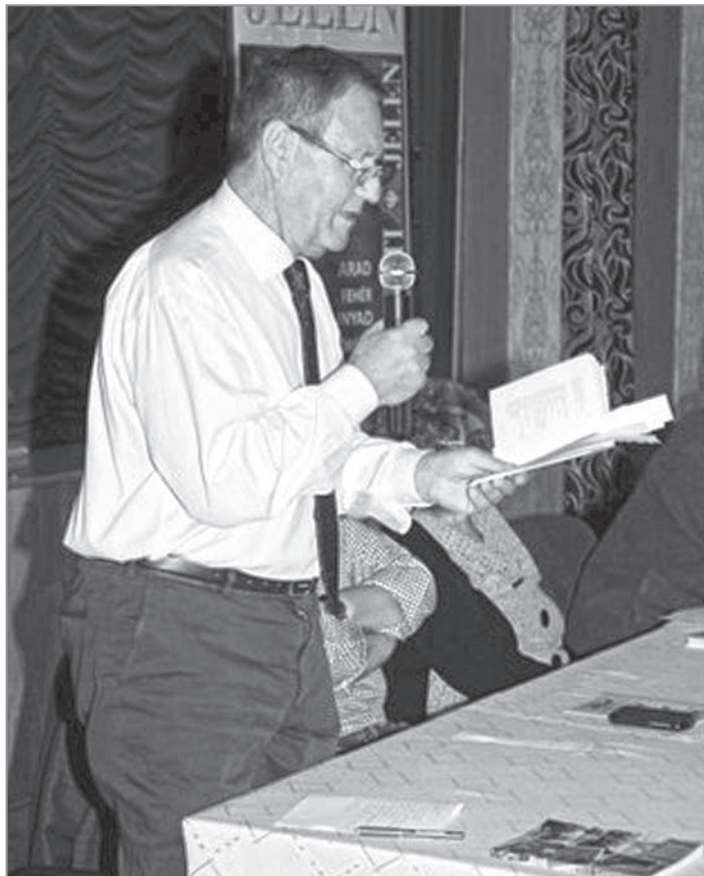
Trudi (Éberle Emília 2015 augusztusában)

Brauch Magda

LÁBATLAN IDŐ

Böszörményi Zoltán elbúcsúzott, úgy is mondhatni, száműzte Majoranát, a korábbi énjét szimbolizáló, mindenkitől elfelejtett tudóst, és ezzel részleges stílusváltásának is tanúi lehetünk. Azért részleges, mert legújabb verseskötetében (*Lábatlan idő*, Kalligram Kiadó, 2015.), akárcsak a korábbiakban (Majorana bőrébe bújva is), megtalálhatók a filozofikus, egzisztenciális, helyzetelemző kérdéseket felvető, többnyire pesszimista hangvételű versek, ezúttal azonban az eddigieknél is nagyobb teret kapnak az ars poeticaszerű, a költészet szerepét, helyét, elhivatottságát, teremtő erejét, hatását, befogadását kereső, mérlegre tevő lírai darabok.

**Böszörményi Zoltán felolvassa versét
a könyvbemutatón**

(Siska-Szabó Zoltán felvétele)

Az új kötetet indító vers, a *Sorok kétezertizenöt első napján* című, előrevetíti a folytatást is. Böszörményi Zoltán hisz a költészet erejében, társadalmi, közéleti szerepében, még akkor is, ha tudatában van a ténynek, hogy ezzel, mint írja: „az idén sem váltom meg a világot / a derviseket és a hegyeket ott hagyom / ahol vannak”. A líra – szerinte – „nem esik kétségbe / ha senki sem olvas verset / mint jómagam ő sem lesz idegbeteg”. Így, ezzel a tudattal is folytatja az írást, mert az igazi költő nem alkudhat meg semmilyen helyzetben. József Attilát parafrázálva jellemzi a mai költészet helyzetét *A vers nem lett osztályharcos* című hosszabb poemájában. A vers most már semmit sem tehet az emberiség jövőjéért, de a szándék igenis megmaradt, ha reménytelenül is: „senki sem éhes a szóra / de kívánja a kimondhatatlant”. A szóról, a szép szavakról nem lehet, nem szabad lemondani akkor sem, ha a vers „nem látja a jövőt”.

A kötet további darabjaiban is a vers hatását, a költészet célját, feladatát elemzi, olykor – úgy tűnik – önmagát is bátorítva, meggyőzve az írás fontosságáról, jelentőségéről: „ha a vers csak belső létezés ... nézzétek el a költőnek / hogy az álom utcáin / nyitott szemmel jár” (*Nyitott szemmel*); „A költő válságban van, / az üres égre szavakat lehel” (*Válságvers*). *Másféle nyár* című költeményében viszont konkrétan látja és meghatározza a vers igazi szerepét:

„Ez a vers eszköz.

Csak egy percre bérelem ki,

hogy a tudatodra hassak,

Azt tervezem, miként a trójai falovat,

belopjam magam a gondolataid közé.”

Ugyanezt a tudatosságot érzékelteti a költő *A sóvárgás utcasarkán* című versében is: „addig várakozzunk, / míg gondolatainkból szín, / íz és illat / kép és varázs, / metafizika lesz.”

Böszörményi kötetében valóban megtaláljuk a merész költői képeket, bennük az említett fo-

galmakat: az ízt, illatot, varázst, a táj elemeinek megszemélyesítését, gyönyörű természeti képeiben (*Reggeli kép, Helyzetkép, Hexameterek, Pesti kép, Barbadosi reggel, Naplemente* stb.). Különösen szürrealista képalkotása figyelemre méltó: „A hold / fénylő duzzadó mellén / csüng az éj” (*Motus animi continuus*), „semmilyen lobogó lélek az ember” (*Az Úr fura rögeszméje*) vagy a kötet címadó versben:

„A vak térben
kézen állva jár a lábatlan idő.”
(*Lábatlan idő*)

Gondolati lírájában gyakran felvet általános egzisztenciális, mélylélektani kérdéseket (*A gondolat dialektikája, Lételemélet, Spinoza, Mágikus recept, És mindenütt a pénz* stb.). A költő tisztán, világosan látja és láttatja jelenkorunk állapotát: a céltalanságot, vegetálást, hamis istentiszteletet, hazugságot. Mindezt „abnormális világnak” nevezi (*Mágikus recept*).

Böszörményi Zoltán új kötete nem könnyű fajsúlyú olvasmány (ha az volna, nem is lehetne mai modern költészet). Az igazi verskedvelő „ínyencekhez” szól.

Böszörményi Zoltán

VERSEK

SÖTÉT FÉNY

Hommage à Paul Celan

sötéten fénylik a szó
sötétben tündöklök az elme
sötét jégvirágok
hamvadnak a ragyogásban
sötétben jár a nap az égen
sötét villámok játéka ez
vallomásaid fekete dobozban
az idő sötét bugyraiban
kallódó hegyek
zizegnek a fákon
a sötét levelek
útkeresztvezérléseket jelző
fekete táblák
sötéten lengenek fejed felett
sötét szobádban
feketék az ablakkeretek
a vak gondolat jár
fel s alá benned
papírmező felett
fekete sorok
kormos fellegek

HULLÁMOK, FELLEGEK

Móré-Sághi Annamáriának

A félelem, piros
bóják a tengeren,
felettük fáradt,
kócos hajú fellegek.

A hullámok kedve
ma sem fordult jóra,
szusszan az idő,
megállt a homokóra.

TÉT

létünk
kozmozgóniai pillanatok
halmaza
segíts nekünk lenni
szunnyadó ész
melankolikus tudat
taníts meg bennünket
újra szeretni

Grosz László

HOGY MAGYARUL

hogy magyarul hangzott a szülői szó,
az aggódó, megrovó, andalító,
és magyar volt iskolám, környezetem,
hogy lényegét felfogni könnyebb legyen,

hogy magyarul vallhattam szerelmet én,
a boldogság-lépcsőknek legtetején,
hogy e nyelvű ujjongó-, szitokszavam,
s a fél világ számomra titoktalan,

hogy magyarul áldták a frigyünket meg,
és akadna ily példa egész sereg,
hogy magyarul tervezek, imádkozom –
jó Istenem, Tiéd hát csodálatom!

hogy magyarul szólalhat búcsúztatóm,
s majd lelkemet Urunknak ajánlhatom...

Ódry Mária

NYUGTALAN MAROS

Nyugtalan a Maros,
nyugtalan a part,
– a történelem nem ilyet akart –
áll még a csillagszirmú vár,
s benne a ferences templom
még áll ugyan, de rom hátán rom, rom –
én ezt így nem akarom,
tornyán a kereszt még áll, de ferde,
a háztetőn foghíjas cserépbe
a napsugár kacsint be,
és élteti a cserepek közt megnőtt
igyekező nyírfát – zöldet,
ki hordott oda homokot, földet?
az idő?
mi mindent beföd?
– templomot, papot, cserepet, nyírfát –
nem hordanak ide aranyat, tömjént, mirhát
a Kisdednek,
bár az egész templom már aranyban áll –
már megdicsőült, feltámadásra vár.

Arad, 2015. szept. 21.

R. J.

RENDAHAGYÓ TÁJÉKOZTATÓ

Már több alkalommal írtam a 3-as számú középiskola 1977-ben végzett IV. C osztályáról. Időnként – idézőjellel vagy anélkül – a legendás osztály kifejezést is használtam. Megjelenés előtt álló könyvemben ismét emlékezem az osztályra. A sorok között könnyű felfedezni némi keserűséget. A szép emlékek azonban nem vesztek el.

Az osztály egyik kiváló tanulója, Csanádi János tanár úr egykori tanítványa, a zerindi Stanciu Hortenzia (Dr. Károlyi Hortenzia) az elmúlt év májusában elhozta Aradra első verseskötetét, a *Smaragd zöld verseket*. Akik ott voltak az Irodalmi Jelen estjén, szép emlékekkel gazdagodtak.

A *Smaragd zöld versek* utóélete jelentős állomáshoz érkezett. Hódmezővásárhelyen verses koncerthez adtak alapot, jeles művészek tolmácsolásában.

Az előadás egy zerindi leány és egykori aradi diák sikere volt.

Dr. Károlyi Hortenzia vers-koncertjének plakátja

Medicomp Kft. Event line
az ExperiDance Production támogatásával bemutatja:

„Smaragd zöld szerelem”
vers-koncert

dr. Károlyi Hortenzia verseit megzenésítette Döme Zsolt

Közreműködők:

Hernádi Judit Érdemes művész	Voith Ági Érdemes művész	Varga Izabella Színművész
Bodrogi Gyula Kossuth-díjas, a nemzet színésze	Jordán Tamás Kossuth-díjas színművész	

Vokál:
Bartus Patrícia, Jónás Andrea, Fehér Gábor

A zenekar:
Hurta József, Kovács Erik, Makó Miklós, Marosi Zoltán, Pálmai Zoltán,
Sipeki Zoltán és a Harmónia vonósgyűjtés András Mónika vezetésével.

Tánckar:
A szentesi „Silver” TSE versenyzői valamint
a vásárhelyi Modern Tánc Iskola növendéke.

Zeneszerző: Döme Zsolt
Hangszerelte: Lippényi Gábor
Koreográfia: Fogarassy Judit Bessenyei-díjas táncművész
Világítás tervező: Csontos Balázs
Rendező: Lendvai Zoltán

Dátum: **2015. október 17., 19 óra**

Helyszín: Bessenyei Ferenc Művelődési Központ, Hódmezővásárhely
Jegyek elővételben kaphatók a Művelődési Ház jegypénztárában.

A műsor nem jött volna létre a következő mecénás cégek és magánszemélyek nélkül:
Di-Care Zrt., Twinmed Kft., Alma 2000 Kft., H-Fest, Hódagó Mg. Zrt., Ferroép Zrt.,
Gorssa Mg. Zrt., Stand-Art Kft., Arte Bt., Dékány Tamás, Csomóp Beton Mellior Kft., Hollós Géza,
Szabó Imre, Meszlényi Tamásné, és a támogatók köre jelenleg is bővül...

Média támogatók: Rádió 7, VTV

Gál Z. Csaba

VALAHOGY

És volt már úgy,
hogy nem volt sehogy...

Olyankor nem látsz semmit.
Csak mész, visz a lábad előre,
és minden sarkon megállsz,
hogy átgondold:
miért kell szétnézni az úton?

Olyankor nem hallasz semmit.
Csak figyeled a hozzád szólókat,
és minden sarkon megállsz,
hogy átgondold:
miért kell szétnézni az úton?

Olyankor nem érzel semmit.
Csak figyeled a közeledő embereket,
és minden sarkon megállsz,
hogy átgondold:
miért kell szétnézni az úton?

És volt már úgy,
hogy nem volt sehogy...

Mint ősszel a száraz levelek
szabadulnának a fától,
mint esőben a hulló cseppek
szédülnek a zuhanástól;
úgy menekülsz te is folyton,
tiltakozol kézzel-lábbal,
nem nézel szét már az úton,
szakítasz a nagyvilággal.

Akkor hiába jönnek-mennek
szeretők és szeretettek,
egyforma az összes tekintet,
mind egyformák az emberek!
Eszedbe jut minden vétked,
felfigyelsz a történetekre,
múltad árnya nem hagy lépned,
nehogy megint te tedd tönkre...

– A hibát ne odabenn keresd,
megsúgom, hogy nem te vagy rossz:
magadért soha nem érdemes,
másért élj, és neki áldozz;
miatta nézz szét az úton,
miatta láss, hallj és érezz,
miatta lépj túl a múlton,
csakis érte s nektek létezz!

(Mikor már beesteledett,
megint az a szempár kísért –
ezer mesét, szebbnél szebbet
meg nem adott csókkal kísért.
Megint hallod, megint látod,
nem kergeted el a képet;
megint érzed, ahogy vágyod,
Óvele majd, azt reméled.)

Nem lesz úgy,
hogy nem lesz sehogy!

Idézőjel

Az írók – mi – szívesen hencegnek avval, hogy tízezer lelkük van – s ha eléggé tehetségesek, tán nem is hazudnak evvel nagyot. De akárhány lelkük van is, testünk csak egy van. Ez fontos korlátunk nagyon. Mert így és csak így, a molekulák segítségével tudunk különbözni. És ezt, ezt a különbözést szeretjük, szeretjük abban, akit úgy hívunk: ÉN.”

Esterházy Péter

ŐSZI KÉP

Fogják egymás kezét. Mennek rendületlenül. Észre sem veszik, hogy szemerkél az eső. Pedig ez már szűrös, tüskeérintésű, szélről kísért, hideg eső. Tegnap még agyforraló, vetkőzésre csábító volt a nyár. Beugranak a kocsiba.

A lerobbant Opel sikerül lehúzni a porszürke, sáros fűbe, az útpadkára. Nincs náluk ernyő; nem készültek az esőre. Nem olvasták az időjárás-jelentést. Pedig, ha tudtak volna a kettős fronthatásról... A töltéstől csupán néhány méterre állnak. Egy nemzetközi gyorsvonat száguld el mellettük. Étkezőkocsija is van. Nem tűnik túlzsúfoltnak... Legalább ötven autó elszáguld mellettük, míg egy agg Dacia lelassít, s kiszól a vezető: „Mi van, mi a baj?” – kérdezi. Nem tudja meg, hát továbbhajt.

Újból megpróbálja beindítani, hátha...! Jól teszi. Sikerül. Mintha soha sem robbant volna le, olyan szép hangon duruzsol az öreg motor. Biztosan valami kontakthibája van. Az asszony nem is örül túlságosan. Pedig a hányingere is elmúlt egyből. Fiatal házasságok. Beindul a fantáziája. Pedig nem is kívánja annyira. Azt hiszi, kezdeményezni fog a férfi. Mint általában. Kocsiban még nem csináltak...

Még hátra van tizenkét kilométer, jelzik a kilométerkövek. Az asszony az anyósülésen ül. Hátradől a széken. Fejét a fejtámlára feszíti. Így biztonságosabb, gondolja. Ha összeütköznének valamivel, akkor nem törhet ki a nyaka. Meg így a lábát is könnyebben fel tudja húzni... Ledobja könnyű, vietnami papucsát. Színes, virágos szoknya felcsúszik barnára sült combjain. Kivillan sötétkék csipkebugyija.

– Mindenképpen fel akarsz izgatni? Miért nem várod meg, hogy odaérjünk? Figyelnem kell az utat, tudod, hogy kezdő vagyok – mondja a férfi.

– Cseresznyét ennék – mondja az asszony. Olyan nagy szemű, sárgáspiros, májusi cseresznyét. Rettentően kívánom.

– Odaérünk, csak kinyújtjuk a kezünket, és tépjük a kertben a gyönyörű, érett szőlőszemeket. Valódi otelló. Édes és illatos.

– De én májusi cseresznyét kívánok! – mondja az asszony dacosan. Pedig tudja, hogy elmúlt a cseresznyeszezon. Ősz van.

A faluban szombat délutáni csend. A villanyoszlopokra rakott gólyafészek kiürültek rég. A férfi benyúl a kopott, deszkából gyártott, kissé korhadt kapu felett, és leakasztja a szegen lógó kapukulcsot. A szemközti szomszédban egy félig leeresztett zsalugáter mögül szürke fejkendő öregasszony lesi a jelenetet. Láta már sokszor, mégis újra meg újra végignézi. Mi mást tehetne? Nyolcvanhoz közeledik, fél keze béna, dolgozni úgysem tud már.

– Na, és tojnak a tehenek? – kérdi viccesen a mamától. Pedig, annak ellenére, hogy városi gyerek, tudja, hogy a tojásrántottát a tyúkok tojják, a tehenek pedig csak görbét, vagy inkább lapos lepényt...

– Elfogyott a gyújtós, hasítani kéne egy keveset – mondja a mama. – Amikor a szilvalekvárt kifőztem, még volt elég... A lecsó befőzésére már alig maradt pár szál.

– Majd hasítunk, mama. Itt vagyunk mindketten. Jó erőben – mondja a férfi.

– Az asszonykádát hagyd ki ebből! Kíméld jobban! Érzem én, hogy...

– Mit érez, mama?! – kérdi kitágult pupillával a férfi.

A mama nem válaszol. Csoszogva befordul a nyári konyhába. A gáztűzhelyen fortogó tyúkhúslevesre pillant. Leszedi róla a habot. Megkeveri. Néhány percig még tesz-vesz a konyhaasztal körül.

– Ha nagyapád még élne, nem kellene könnyörognöm egy kis apróféért – mondja a mama, miközben kinéz az udvarra.

Az asszony meg a férfi leseprük kezükkel a száraz leveleket az udvaron álló lócáról. A frissen hasított, halomba rakott aprófára hullanak. Leülnek a padra. Kinyitja a nagy szürke esernyőt. Az asszony feje fölé tartja. Magához húzza a fejét, és gyengéden megcsókolja pirosposzgás orcáját. Aztán az ajkát is megérinti ajkával. Közben tenyerét az asszony gömbölyödő pocakjára helyezi. Ott tartja hosszú percekig.

Észre sem veszik, hogy elállt az eső. A fejükre hulló habkönnyű, sárga levelek súlyát sem érzékelik. Csak azt, hogy vége a nyárnak. Ősz van.

Radnai István

KÉK ZÖLD FEKETE ÁRNYÉK ÉS FELHŐROJTOK

Feszített tükrű tavon csónakázunk. A nádas és a tőzegláp a múlt. A nádtors gyermekkorunk, a láp évezredek. Ahogy a történelem lerakódott. A tőzegáfonya az a fanyar vetület, amelyben a századok előttünk megjelennek. Gyümölcse, amit megidézünk.

Az öngyulladás az idő magjának csírázása. Ha-nyagul eltöröl egész fejezeteket a meg nem írott könyvből. Lovagok nehéz páncélja, a felszínre nyújtott csontkéz, éppen annyi, mint a meg nem születettek. A háborúk rendet vágnak, vagy elnyelnek generációkat. Az biztos, hogy a mi őseinket nem.

Előttünk a víz a jövő, evezőnk felmarja, kínos, kínokkal telt. Felhabzik mögöttünk, és lassan kismul, ahogy az apró hullámok villái partot érnek.

A parton túl a látóhatár hegyei. Szél, mely felkap fölénk vagy elháríthatatlan akadályok. Lá-bainál, a hegyünk, lezárja a lehetőségeket, véget érhet az életünk, ha szárnyatlan nem vigyázunk.

Minden attól függ, mekkora a víztükör előttünk, van-e ellenszél. Ha jól bemártjuk evezőnket, töb-

bet tudunk – de csak visszafelé nézhetünk. Néha betérünk a nádas templomába ifjúságunkért. To-tyogva tétován vagy egyenes pallón szökellve.

A buzogányokat ingatva fejét rázza – ezt vagy azt nem jól csináltad s kijavíthatatlan.

Kacsák rebbennek fel, akikkel találkoztunk. Már nincs idő tollaikat megcsodálni. Akkor kellett volna, amikor a lábunk előtt ringatóztak.

A láp puha párna, amíg rajta lépkedünk, és elnyelhet. Mi fennmaradtunk. Szüleink, őseink óvatosan vagy határozottan. A történelmen lép-
kednek, és átjutottak velünk a vízre.

A kérges emlékezet olykor megvádol. A gon-dolat ereken száguld, sejtek kapcsolódása, mint a születésünk.

Karunk elfárad, a halakat nem szaporítja senki, kenyerünk morzsa. Amit visszagyűjtöttek az élet tanítványai. Átutazók vagyunk, és tudásunk sem-mivé válhat.

Ne engedjük süllyedni csónakunkat!

Idézőjel

Illúziódnak fátyolát ne lebbentsd
Fel, maradj örökké boldog álmodó,
Mert szebb egy megvalósulhatatlan
Álom, mint egy át nem álmodható jövő.

Esterházy Péter

Az érzés, mely a múltban ébredt,
a versben izzik s dalra késztet,
s minden szirt, hegyfok itt terem,
mely játszott ébredő képzetemmel.

Walter Scott

Az az ember, akinek az igazság kell: tudós;
aki szubjektivitásának szabad játékát kívánja biztosítani: író;
mit tegyen viszont az az ember, aki e két lehetőség között akar valamit?

Robert Musil

ARAD MARAD

P. S. kétségbeesett és pontatlan visszaemlékezése önmagára és viselt dolgaira.

Közreadja N. L.

1. ELSŐ SZAKASZ A MAGYAR KÉRDÉS (V.)

Anna szeplős, apró termetű, de egészen arányos teremtés volt. A moziba mindig egyedül jött, kis kalapját óvatosan levette, és miután leült a politúrozott karfás székbe, nagy műgonddal az ölébe helyezte. Alig észrevehető gesztusokkal simította el ruhája ráncait, hogy aztán szép egyenesen, ahogy azt a lányiskolában megkövetelik, kifeszített mellrel várja a terem elsötétülését, a vászon megelevenedését.

A kifeszített mell nagyon jól mutatott ezekben a pillanatokban, lévén, hogy Anna arányosságában talán ez hagyott némi kivetnivalót. Asszonyos bőséget sugallt a feszülő blúz, teljes ellentmondásba keveredve ezáltal légies leányságával.

Megismerkedésünk félszetre sikerült, mindketten rettentő zavarban voltunk, amikor a mozi előterében várakozva mellé álltam, s csak úgy, mintha épp egy nemrég abbahagyott eszmecsere folytatnánk, megkérdeztem: mit szeret jobban, a nevetős vagy a szerelmes filmeket? Nem is nézett rám, maga elé mondta: nekem mindegy csak szép legyen. Én is így vagyok vele – vágtam rá gondolkodás nélkül, aztán hevesen folytattam –, ez a mostani nagyon szép. Szereti Lilian Gisht? Ó, persze – mondta ő –, a régiek közül a kedvencem.

Következő alkalommal már jó előre megjelentem a mozi előtt, aztán amikor Anna is megjött, felajánlottam, hogy vegyünk egymás mellett jegyet. Nem ellenkezett, szerényen megvárta, míg megveszem a jegyeket, majd miután visszamentem hozzá, azt mondta határozott hangon: de, ugye, magának nincsenek rossz szándékai velem? Valójában nem is értettem a kérdést, a többes számot meg végképp nem, de mivel semmi rosszat nem vettem észre magamban, rögtön válaszoltam: szó se lehet róla. Szándékaim tiszták, mint a hó. Akkor jó, akkor máskor is megvárhat a mozi előtt, mondta öntudatosan, és megnyugodva rám nézett. Én visszanéztem rá, és nem értettem, mit akar. Tekintete kizárólagosságot és halaszthatatlan tettekésséget sugallt. Adja a karját, mosolyodott el fensőbbbbségesen látva tanácstalanságomat.

Pardon, hát persze, mondtam én, mint aki csak erre várt.

Pár hét múlva mégis kiderült, hogy Chaplint nem szereti. Ez igazi kiábrándulás volt számomra, de, fenséges melleire való tekintettel, úgy tettem, mint aki nem tulajdonít jelentőséget a dolognak. Nem mindenki szereti Chaplint, mondtam egy burleszk-összeállítás után, majd így folytattam: nem szeretném, ha félreértene, de nem lenne kedve egy kis Maros-parti sétára? Ó, mondta ő vidáman, a Maros nagyon szép, nagyon szeretem a Maros-partot. Természetesen elmentünk a vízi kirakodóvásárra, almát ettünk a tutajokról, aztán sokáig néztük a vizet állva a Kultúrpalota mögött.

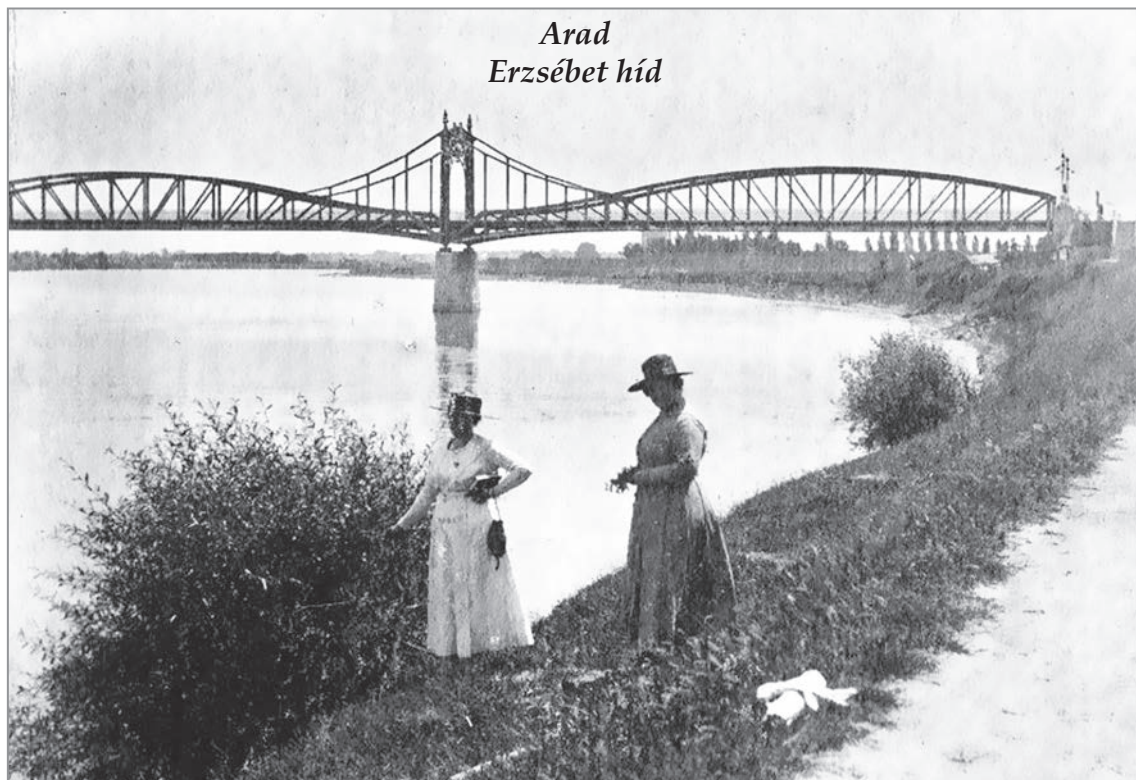
Anna a román prefektusnál szolgált, családja egy hegyaljai vegyes román–magyar faluban élt. Hatan voltak testvérek, és őt, lévén a legnagyobb, egy falubéli román ismerős beprotezsálta a nagy hatalmú családba. Egész jól tudott románul, jóízűen nevetett, amikor mondtam neki néhány román kifejezést, amit még a számárpádban tanultam.

Szép a folyó, mondtam, amint befejeztem az almámat, aztán tovább merészkedtem: megmutatnám, ha nem esik neheze, kedvenc helyemet itt. Itt van, pár lépésre, a Palota mellett, próbáltam minél semlegesebben megfogalmazni a helyzetet.

Menjünk, mondta ő egyszerűen. Volt már néhány pad a Palotát körülvevő ligetben, leültünk arra, amelyik legközelebb esett régi újságolvasó helyemhez. Nagyjából ez az, mondtam. Szép nagyon, mondta ő, és hirtelen rám nézett. Én bugyután, mintha még mindig a Moise Nicoara számárpádjában ülnék, néztem vissza rá. Nem csókolhat még meg, nézett mélyen a szemembe. Én meg fogom puszipni, de ez nem hatalmazza fel magát semmire. Érti? – tette föl a kérdést a végén, és még mielőtt magamhoz tértem volna ámulatomból, leheletfinom, virágillatú pusztit nyomott az arcomra. Visszahajolt, elégedetten nézett le rám, és hirtelen azt mondta: most menjünk.

Anna majdnem három évvel idősebb volt nálam, közelebb a tizenkilenchez, mint a tizen-

Arad
Erzsébet híd

nyolchoz, de, az utolsó pillanatokat kivéve, sohasem jutottunk el a tegeződésig. Én azt vártam, kezdeményezze ő, aztán, ahogy teltek-múltak a hetek, megszoktam, hogy köztünk ilyen, talán a mozik felirataiból ellesett suta választékosság lett a szabály. Igen, városunkban a moziba járók többsége az új világ kezdetén még mindig magyar volt, ezért a filmek nagy része magyar felirattal érkezett hozzánk a Kishazából, ahogyan elkezdtük becézni összement szülőházánkat. Persze volt román feliratos is, sőt, pár évvel később, kettős felirattal forgó filmeket is élvezhettünk.

Aztán egy Maros-parti andalgás végén Anna hirtelen, ahogy már megszoktam, megállt előttem, és komolyan azt mondta: a jövő héten megnézzük a legszebb szerelmes filmet Lilian Gishsel. Mit szól hozzá? Alig várom, vágtam rá én, s nem tudom miért, egyszerre forróság öntött el, remegés futott át rajtam, és csak néztem rá, mintha először látnám életemben. Nevetni kezdett, gurgulázó kacagás volt ez apró nyikkanásokkal. Nincs is olyan hideg, mondta, és belém karolva elkezdett finoman húzni a Városháza irányába. Jöjjön, kuncogott mellettem tovább, nézzük meg, hogy viszik el Kossuthot.

A város szívében két szobor is állt, az egyiket mindenki Szabadság-szoborként, a másikat Kossuth-szoborként ismerte. Szép, látványos alkotások voltak, tulajdonképpen szoborcsoporthoz, éveken át nem is nyúltak hozzájuk az új gazdák, aztán, valamikor a húszas évek elején, mindkettőt lebontották. A Szabadság-szobor a színház mö-

götti téren, amelyet éppen ezért Szabadság térnek neveztek a magyar időkben, emelkedett, s lebontása után a mi mozink szomszédságában lévő volt istálló egyikébe szállították. Előfordult, hogy vetítés előtt oda álltunk Annával a nagy istállóajtó elé, hogy repedésein keresztül szemre vegyük azt, ami a szoborcsoporthoz megmaradt. Kár érte, mondta ilyenkor Anna, nagyon szép szobor volt.

Pár napja a hatóság emberei elkezdtek a bulváron, a Városházától nem messze, jobbra álló Kossuth-szobor lebontását is. Pontosabban azt, ami maradt belőle, Kossuth deszkakerítés fölé emelkedő alakja, azt követően, hogy pár évvel korábban a mellékalakokat már ledöntötte a román nyelvű népharag. Az emberek távolról szemlélték a munkálatokat, csendben és semlegesen. Nem sokat lehetett látni, az egész a már említett deszkafalak mögött történt, inkább a jövés-menést lehetett észrevenni, reménykedve, hogy óvatlan pillanatokban megpillantható az, ami a nagyszerű műalkotásból megmaradt. Most, amikor mi oda értünk, alig párán álldogáltak ott. Ahogy megálltunk mellettük, az egyik középkorú úriember halkán megszólalt: vajon ezt hová viszik? Egy másik istállóba... A mellette álló rögtön válaszolt ugyanolyan hangnemben: nem, ezt egyenesen az olvasztóba viszik. Az nagy kár, jegyezte meg Anna. Nagyon szép szobor volt, fűzte még hozzá rövid idő múltán.

Eltelt a hét. A fehér nővért néztük. A filmből alig láttam valamit. Egészen pontosan, mindent láttam, de Gish negédes pillantásain kívül semmi

sem maradt meg bennem. Pár év múlva megnéztem a filmet újra, akkor döbbsentem rá, nem véletlen volt Anna választása. Elválásról és újratálalkozásról szólt. Ültem összehúzódnak a nyikorgó széken, mozdulatlanul, s hiába próbálkoztam számtalanszor, sehogy sem sikerült megnyugtató helyet találnom kezeimnek. A film közepe felé Anna hozzám hajolt, és a fülemből ságtá: mit izgul? Meglátja, minden jóra fordul a végén. A szerelmesek mindig boldogok, még akkor is, amikor elválnak. Tudom, nyögtem én vissza, pedig semmit sem tudtam, igazából azt sem tudtam, ébren vagyok-e vagy csak álmodom. Nem is lepődtem meg, amikor a mozi előtt, az esti félhomályban, Anna nagyon nyugodtan és határozottan, mintha ezt már többször megbeszéltük volna, azt mondta: most elmegyünk hozzám. Nem szóltam semmit, bólintottam, mint akinek ez csak természetes. Belém karolt és elindultunk. Finoman vezetett, a sarkokon karom megszorításával előre jelezte, merre fordulunk, hosszú ideig szótlanul lépegettünk, aztán, a rá jellemző hirtelenséggel, beszélni kezdett. Ezt a hangját nem hallottam még soha.

Halk volt, lágy, valahogy behízelt és mégis el-lentmondást nem tűrően határozott: Tudja, nem szép, amit most csinálunk, de nem érdekel. Gazdámék elmentek három napra. Csak vasárnap esté-re jönnek vissza. Legalább meglátja, hol és hogyan élek. És ma este megengedem, hogy megcsókoljon. Akarja? Ahogy hallgattam, amint eze-keket mondja, éreztem, az agyam kitisztul, minden világos lesz, és én teljesen ura vagyok a helyzet-nek. Nem is válaszoltam rögtön, ahogy befejezte. Mentem tovább, átvettem a vezetést, aztán feléje fordultam és megálltam. Megállt ő is. Kezeit le-eresztette maga mellett, és nézett egyenesen a sze-membe. Megfogtam a fejét, és lassan magam felé húztam. Hosszasan csókoltam a száját, lassan, türelmesen, egészen addig, amíg éreztem, hogy bőséges mellei összeolvadnak az enyémmel. Ak-kor gyöngéden eltoltam a fejét, és a szemébe néz-tem. Még csukva voltak, megvártam, míg lassan kinyitja őket. Akkor azt mondtam: tudja jól, hogy igen.

Aztán megérkeztünk a kis parkkal körülvett házhoz. Nem a főkapun mentünk be. Volt egy oldalbejárat, azt a szomszéd utcából közelítettük meg. Tudja, a főkapunál mindig van egy zsandár, figyelmeztetett jó előre Anna, de a cselédbejáróhoz csak nekem van kulcsom. Gazdám nagyon nagy valaki, valójában ő most a legnagyobb a városban. De ha beme-gyünk, már senki sem zavarhat minket. Még a zsandár sem.

Arad – Kossuth-szobor

Ujj János

SZÉKELY-MAGYAR HÍDVERÉS

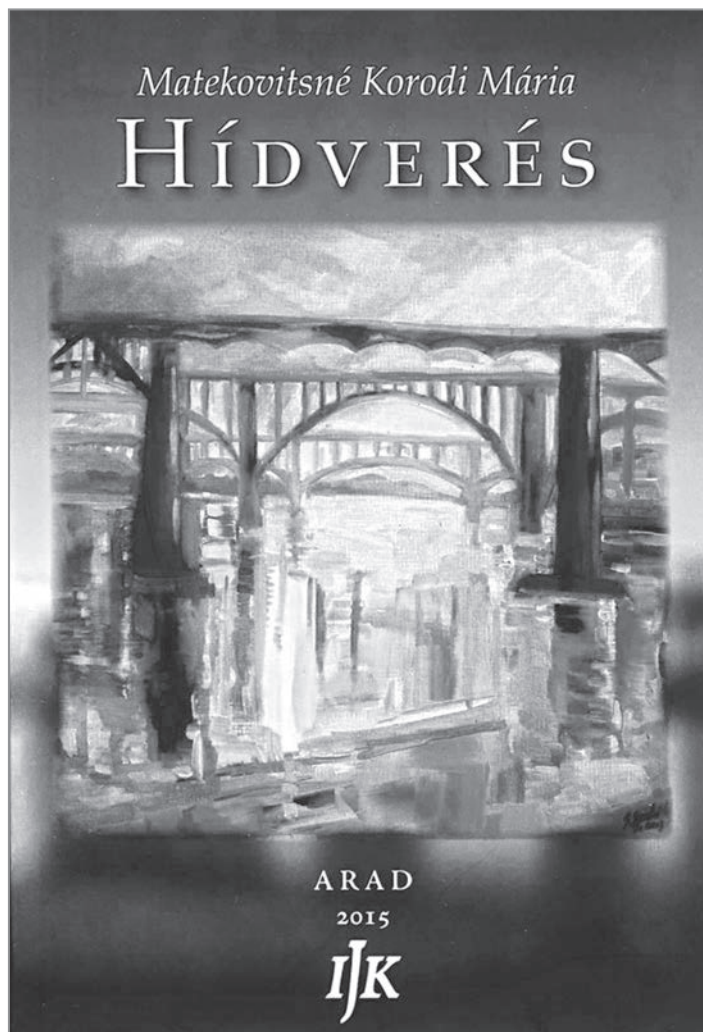
A világhálón olvastam a minap azoknak az intézményeknek, tárgyakkak a listáját, amelyek az elkövetkező egy-két évtizedben biztosan eltűnnek, használatuk megszűnik. Az első helyen a posta áll, de az utána következő vezető helyek egyikén a nyomtatott sajtó és a nyomtatott könyv szerepel. Remélem, ez utóbbiakat életkoromnál fogva már nem érem meg, de nagyon elszomorít a kilátás.

Ez jutott eszembe, amikor megkaptam Matekovits Korodi Mária könyvét ismertetésre, s felütöttem azt. Akkor megcsapott a nyomdaillat, mint az egykori vasutasokat a mozdony füstje. (Lásd Moldova György elhíresült riportkönyvét.) Mert életem mintegy hat évtizedéhez hozzátartozik a reggeli újságolvasás, valamint a könyv. S erről igencsak nehéz lenne leszokni a hátralévő időben.

Egyszer egy irodalmi találkozón már megpendítettem azt, hogy milyen érzés kinyitni egy frissen nyomtatott kiadványt, s beszívni annak semmihez sem hasonlítható illatát. Aki ezt érzi, meg tudja érteni azokat a 18-19. századi könyvgyűjtőket (egykori vármegyénkből az Orczy, Vásárhelyi, Atzél család tagjait, Fábián Gábort), akik komoly összegeket, egész vagyonokat költöttek az új kiadványok beszerzésére. Mekkora öröm volt számukra felnyitni a küldött csomagot, s abban megpillantani (mondjuk) egy francia könyvritkaságot, egy görög vagy latin klasszikus munkáját. Ennél nagyobb örömet csak a könyv végiglapozása és elolvasása jelentett.

Nem tagadom, ugyanilyen örömmel viszek haza minden új szerzeményt. Ezúttal a szerző sorrendben harmadik könyvét, a *Hídverés* címűt. A régi izgalommal láttam neki átnézéséhez. Jó volt forgatni, mert szép kivitelű, esztétikailag kifogástalan könyv. Ez a könyv szerkesztője, Matekovits Mihály, a technikai szerkesztő, Veres Rudolf, a borítót készítő művész, Siska-Szabó Hajnalka, valamint a fényképanyag összeállítójának, Matekovits Alpár Mihály hozzáértésének köszönhető. (Amint a felsorolásból kitűnik, akár „családi vállalkozásnak” is nevezhetnénk a megjelenést.)

És a tartalom, a lényeg? – kérdezhetné a könyvről információt váró kedves olvasó. Nos, egy logikusan felépített önértékelést, fogalmazhatnék

úgy is, hogy egy szokatlan lírai hangvétellű curriculum vitaet kap a szerzőtől, aki végigolvassa a százoldalas, megfelelő képanyaggal illusztrált vallomást.

Matekovits Mária egy kézenfekvő szimbólumot választott élete és karrierje összefoglalására: a hidat. Azt a műalkotást, amely összeköt partokat, áthidal szakadékokat. Jelképesen akár élethelyzeteket, átmeneti nehézségeket. Ezek az alkotások akkor biztonságosak, ha szilárd talajra, erős pillérekre épülnek. A bevezetőben fel is sorolja ezeket a pilléreket: „család, óvoda, iskola, egyház, szülőfaló, sport, kultúra, pedagógus társadalom, civil szféra, baráti kör és végezetül a székelység.” Ha végiggondoljuk mindezeket, akkor nyugodtan állíthatjuk: egy ilyen szilárd pillérekre épülő életpálya csak sikeres lehet.

A könyv fejezetei pontosan ezeket taglalják: a fenti témákhoz kötődő emlékeket. Hol hideg tárgyilagossággal értékelve a szakmai kötelességből fakadó, avagy a közösség által reá bízott munka elvégzését, hol érzelmesebb húrokat pengetve beszél a családról, óvodáról, iskoláról, barátságról, sportsikerekről. Szilárd pilléreket említettem, s ennek illusztrálására mondok néhány adatot a családjáról: Marika édesapjáiék húszan, édesanyjaiék tízen voltak testvérek. (Tessék belegondolni: ebben a gyermekínséges időben minden iskola vezetőségének vágyálma lenne néhány ilyen népes család a településeken.) Csak az első unokatestvéreket említve is szép számok szerepelnek a könyvben: apai ágon 38, anyai ágon 8, de a negyedik unokatestvérekkel az összlétszám meghaladja a kétszázat! Képzeljük el, hogy egy ilyen családban hogyan folyik kalákában egy építkezés. Vagy mennyi marad a disznóból a tor után. Vagy hány családtag ül a templom padjaiban minden jót kívánva az ifjú párnak vagy az újszülöttnak és a boldog szülőknek egy esküvő vagy keresztelő alkalmával. Egy ilyen összetartó, egymás sorsát figyelemmel kísérő közösségben nagyon sokan kísérik utolsó útjára a halottat is, s állnak segítségére a közvetlen családtagoknak.

Abban a közegben bármerre nyújtja a kezét a segítségre szoruló, mindenütt talál egy mentőövet dobó családtagot. De ugyanilyen meleg fogadtatásra számíthat a haza jó néhány településén, a világ hat más országában, még távoli kontinen-

sen is. Ugye, milyen biztonságos ilyen batyuval nekiindulni az életnek? (Mondjuk, még az ország hivatalos nyelvének tudása nélkül is!)

A könyv tanúsága szerint ugyanezzel a családban megszokott szeretettel találkozott a Korodi ikerpár egész életében: Brassóban, a középiskolában, a sporttársadalomban, ahova tehetségüknek köszönhetően bekerültek. És az új családban, meg a pedagógus közösségben, amelynek tagjai (tanárként), majd vezetői, irányítói (iskolaigazgatóként) lettek. Marika Aradon, Hajnalka Sepsiszentgyörgyön.

Sorolhatnám tovább a pilléreket, de átugrom őket, meghagyom az olvasónak a felfedezés örömét. De megállnék a szerző által utolsónak említetté, a székelyeknél. Magam is említhetnék néhányat azok közül, amiket a székely emberhez kapcsolódónak tulajdonítok. Kezdeném a visellett: nők fekete-piros szoknyájával, a férfiak harisnyájával. S folytatnám a csavaros észjárással, a szorgalmukkal, az életkedvükkel, a kitartásukkal, a köményessel, tánc tudásukkal, a féktelen mulatságaikkal, anyanyelvük őrzésével. A szerző ezeken kívül még számos, a külcsínhez és a belbecshez tartozókat sorol fel a „ha székely vagy...” kezdetű mondataiban, mintegy négy oldalon keresztül, amelyeket csak egy igazi székely-magyar fedez fel önmagában és sorstársaiban.

Aki tudni szeretné, milyen egy székely sors, milyenek Ábel vagy Úz Bence kései utódai, az feltétlenül olvassa el a *Hidverés* című könyvet.

Tatár Etelka

CHICAGÓI LEVÉL

OKTÓBERI GONDOLATOK

A magyar ember életében október a megemlékezés hónapja: emlékezünk hőseinkre, nemes feláldozásokra, történelmünk nagy veszteségeire, október 6-án az 1849-es aradi Golgotára, 23-án az '56-os eseményekre.

Családi hagyományainknak megfelelően és a sors rendelése folytán három forradalom határozta meg neveltetésem, életemet. A '48-as hagyományok tiszteletében nőttem fel Aradon. Apámtól hallottam a forradalom hőseiről szóló szép, megható történeteket, és emlékeztünk minden évben az obelisznél, ha szabad volt, ha nem.

A sors úgy akarta, hogy 1956-ban jelen legyek a magyar szabadságharcban is, bár még nagyon kicsi gyerekként. Az emlékek tulajdonképpen csak 1989-ben aktivizálódtak bennem, a lyukas zászló láttán. Akkor megértettem, miért is tartotta apámat amerikai kémnek a szekuritáté, csak azért, mert októberben Pestről hazamentünk Aradra, és nem vettük nyakunkba a nagyvilágot. Szintén a sors rendelése, hogy 1989 decemberében Temesváron éltem, és átélhettem a forradalomnak nevezett esemény színét és fonákját.

Kelet-Európa három nagy, forradalmi eseményét a Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc előzte meg kronológiailag, zászlaja alá tömörítve magyarok mellett románokat és szlovákokat is.

Idén nyáron érdekes könyvre bukkantam: **Bernard Le Calloc'h Rákóczi és a franciák** című művére. (Kiadta a Váci Városvédők és Városszépítők Egyesülete 2008-ban – kétnyelvű kiadvány.)

Az író a '40-es évek végén öt évet töltött Magyarországon, előbb franciatanárként, majd diplomataként. Visszatérve hazájába, a francia nemzetgyűlés és szenátus munkatársaként is elkötelezett híve maradt a magyar nyelvnek, kultúrának, történelemnek – írja róla Matula Ágnes. Csetri Elek népünk egyik leghűségesebb barátjának nevezi.

A francia szerző kitűnően megtanult magyarul, és így eredetiben olvashatta a magyar szellem kincsestárát.

Maga a könyv rövid, de érdekes tanulmányok füzére, történelmi portréalbum. Megjelennek benne mindazok a franciák, akik Lengyelországban, Franciaországban, Törökországban kapcsolatba kerültek a fejedelemmel. Vannak közöttük ismerős és ismeretlen nevek is: Du Heron őrgróf, varsói követ, Des Alleurs márk, a felkelés francia ügyvivője, de a francia származású Rabutin tábornagy is, mondhatnánk, hitehagyott francia, vagy Law, a spekuláns bankár, Brenner apát, a Hotel Transylvania nagymestere, De Saussur, a rodostói bizalmas, Helvetius doktor, a fejedelemszönyorvos, De Sacy, Magyarország első, francia nyelvű történetének megírója. Közben nyomon követhetjük a szabadságharc fellángolását, kiteljesedését a veszített reménységig, majd a francia és rodostói száműzetésig.

Igaz lelkű emberek mellett kalandorokkal, csálókkal is megismerkedhetünk. A nagy jellemek, mint Rákóczi is, vonzották az emberi salakot. Szövődtek igaz barátságok is körülötte, de ellenségeskedésben is volt része. A száműzetés kapcsán keveset hallottunk a vakmerő pénzügyi vállalkozásokról, mint a Hotel Transylvania játékbárlangról, vagy Brenett Domokosról, aki a fejedelem bizalmasa, pénzügyeinek kezelője, de felelőtlen elherdálója is.

Arany János verse alapján csodálatos képet kapunk a fejedelemszönyorról, de ez a könyv egészen más szemszögből mutatja be az igazságot, azt, hogyan egy nagy, igaz szerelem eltörpül és megfakul.

A portrék mögött emberi viszonyok jelennek meg, és XIV. Lajos, a Napkirály udvarának furcsaságai, mondhatnánk, erkölcstelensége. A francia udvarban nem mindenki értette és helyeselte a magyar törekvéseket, a kormány számára pedig a magyarok csak tologatható sakkfigurák voltak, ha a politikai érdek azt kívánta.

Hősök, szerencselovagok, gazemberek, árulók és a középpontban a fejedelem, akiről barát vagy ellenség csak pozitívan nyilatkozik. A könyvben Mikes Kelemenről és francia riválisáról is szó esik.

A francia író objektíven méri fel a helyzetet, annak ellenére, hogy egykori honfitársai közül sokan lenézték a „barbár magyarokat”. Viszont említésre méltó, hogy Magyarország és Erdély a vallásszabadság szülőhazája, míg XIV. Lajos üldözte a protestánsokat.

Az író dokumentumai alapján tudjuk, hogy a törökök is tisztelték a fejedelmet: lásd a szultán Rákóczihoz írt, saját kezű levelét.

Az írásokból megismerhetjük a korabeli Európa politikai sakktábláját is, az osztrák–francia viszonyt, a spanyol örökösödési háborút, Törökországot, Oroszországot. Egyes szereplők kapcsán szó van Rákóczi irodalmi, politikai írásairól is, amelyek a történelem során hol előkerültek, hol elvesztek.

Dr. Antall József szavait idézve: „Bernard Le Calloc'h minden munkájával ámulatba ejt! Nagyon sok magyar ember történelmi, irodalmi ismereteit, tájékozottságát magasan felülmúlva írja meg rendkívül érdekes, értékes könyvét választékos magyar nyelven.”

A szerző kiválóan megtanult magyarul, és a magyarok barátja lett. Reméljük, hogy könyve olvasása nyomán szaporodnak a szerző magyar barátai, és a magyarok barátai is a nagyvilágban. Hogy magunk is büszkén emlékezzünk október havában nagy elődeinkre, történelmünk sorsfordulóira.

Chicago, 2015. szept. 21.

Szilvágyi Zsolt

LELKÜNK GYERMEKARCA

Ha szeptember az iskolakezdés hónapja, akkor kétévente október az aradi vendiák-találkozó időszaka. Sokan visszatérnek egykori aradi alma materükbe. A fiatal végzősöket még kevésbé szólítják meg ezek a találkozók, de a tapasztalat azt mutatja, hogy az évek múlásával mintha egyre fontosabbak lennének ezek az alkalmak.

Találkozni, beszélgetni, emlékeket felidézni jönnek el a résztvevők. Vagy még valami mást is keresnek, keresünk ilyenkor? Az iskolai emlékek között, talán nem is mindig annyira tudatosan, de lehet, keressük egykori gyermekarcunkat is. A felnőtt persze ne legyen gyerekes. Mégis vannak életünknek olyan alapvető értékei, amelyeket gyermekként sokkal jobban meg tudtunk élni. Ezeket időnként szükséges újra feléleszteni, vagy éppen újra eltanulni. Kiktől? Hát éppen maguktól a mostani gyerekektől.

JÉZUS ÉS A GYERMEKEK

A mai társadalomban általában szeretik, becsülik, sőt gyakran még el is kényeztetik a gyermekeket. Megbotránkozunk, ha valaki durván bánik velük. Tudnunk kell azonban, hogy a gyermeknek a nagybecsülése nem minden korban volt ilyen nagy. Az ókorban például a gyermekben a tökéletlen embert látták, akit bottal és pálcával kell fegyelmezni. Még az ószövetségi Példabeszédek könyvében is ezt a ma már inkább szokatlan tanácsot találjuk: „Aki kíméli a pálcát, gyűlöli fiát, aki pedig szeret, szüntelen fenyíti.” (Péld 13,24) A cél az volt, hogy az ember minél gyorsabban túljusson a gyermekkoron. Nagy szégyen volt, ha valaki a korról előrehaladva nem vetette le gyermeki szokásait.

Valamilyen módon így érthető meg, hogy amikor anyukák a gyermekeiket Jézushoz vitték volna, a tanítványok megakadályozták őket, hiszen a gyermeket a korszellem szerint általában lenézték. Az evangélium tanúsága szerint Jézus nagyon ritkán volt haragos. Egyszer, amikor a kereskedőket kiűzte a templomból. Egyszer pedig éppen akkor,

amikor a tanítványok megakadályozták, hogy a gyermekek hozzá menjenek. Akkor „Jézus haragra gerjedt és így szólt: Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket, és ne akadályozzátok őket, mert ilyeneké az Isten országa.” (Mk 10,13-14)

A „GYERMEKET” BEFOGADNI

A gyermekek nagy szeretete, valamint a gyermeki lelkületnek példaként való állítása az akkori felfogással ellentétben többször felbukkan Jézus tanításában. Ezt olvastuk Márk evangéliumában: „Jézus odahívott egy kisgyermeket, közéjük állította, majd magához ölelte, és azt mondta nekik: Aki befogad egy ilyen gyermeket az én nevemben, engem fogad be.” (Mk 9, 36)

Ezzel kapcsolatban több kérdés is felvetődik. Mit látott Jézus a gyermekekben, ami addig sokaknak nem tűnt fel? Mit jelent valójában a gyermeket, pontosabban a gyermeki lelkületet befogadni? Miért kérte követőitől nem a gyerekeséget, hanem a gyermeki lelkület követését?

Sokan azt mondják, hogy Jézus a gyermekek ártatlanságát csodálta meg. A gyermekeket jól ismerő szülők vagy nevelők jól tudják, hogy ennek a nézetnek nincs sok alapja. A gyermekben is van önzés és rosszakarát. Mindez azonban a szülőknek és nevelőknek jel, hogy igenis a gyermeknek szüksége van segítségre, nevelésre, hogy igaz emberré fejlődjék.

A gyermek magatartásában a maga csintalansága ellenére mégis van sok követendő dolog. Jézus bizonyára erre akarta felhívni a figyelmünket.

BIZALOM, ÖRÖM ÉS SZERETET

A gyermekben elsősorban megcsodálhatjuk a feltétel nélküli bizalmat. A kisgyerek feltétel nélkül megbízik szüleiben. Tudja, hogy ők neki csak jót akarnak. Még ha meg is büntetik, a gyermek kisírja magát, de aztán mégis hozzájuk bújik. A felnőtt emberben megsérült ez az ösbizalom, nemcsak embertársa, hanem Isten iránt is. Azt gondolja, hogy egyedül kell mindent megoldania,

Sándor Tivadar plébános áldása

(Ilona János felvétele)

minden csak tőle függ. Nem csoda, hogy gyakran úgy érzi, hogy beleroppan a nagy teherhordásba. Bizalom nélkül teljesen magunkra maradunk. Ez pedig teljesen önmagunkba zár, és felemészti erőnket.

Másodsorban a gyermekek tudnak örülni, mégpedig igazán örülni. Ez az öröm pedig nemcsak a nagy dolgokra vonatkozik. Örülnek, ha találhatnak egy katicabogarat, ha lecsúszhatnak a csúszdán, ha kapnak egy szem cukorkát, ha valaki ölbe veszi őket. Mi, felnőtt emberek, mennyire jelentéktelennek tartjuk ezeket a dolgokat. Sőt hiszem azt, hogy Isten számunkra sokkal nagyobb dolgokat ad. Hiszen mennyivel értékesebb a családuknak, a munkahelyünk, a lakásunk vagy az autónk például a katicabogárnál. A felnőtt ember, a magát nagynak tekintő ember lelke sokszor eltompul az örömről, és már nehezen veszi észre élete ajándékait.

Harmadsorban a gyermekek nagyon tudnak szeretni. Bár van a gyermekben is olyan hajlam, hogy kikönyörögjön, kihízelegjen magának valamit. Így valamilyen módon színleli a szeretetet. Mégis nem ez szeretetének fő mozgató rugója. Megkockáztatom azt vallani, hogy a gyermek nem tud nem szeretni. Ha haragszik is valakire, hosszú ideig nem bírja ezt az állapotot. Sokkal gyorsabban kibékül, mert nem tud szeretet nélkül élni.

Ezzel szemben a felnőtt ember ereje nagy részét arra fordítja, hogy visszatartsa szeretetét, mert azt gondolja, ezzel azokat bünteti meg, akik nem éremlik meg, hogy szeressék őket. Ez viszont nagyon sok esetben önbüntetés. A visszatartott szeretet, a hosszú haragtartás rendkívül nagy erőfeszítésbe kerül. Bezárja, megkeseríti és megterheli az ember lelkét.

Mi erre Jézus válasza? Fogadjuk be a gyermeket! Mit jelent a gyermeket befogadni? Jézus itt nem csupán arra a nemes dologra utal, ha valaki

örökbe fogad egy elhagyott gyermeket. Sokkal inkább a versengéstől, az élet gondjától, a holnap iránti félelemtől megkeseredett és megterhelt felnőtteknek a gyermeki lelkiület befogadását ajánlja.

AZ ÖRÖK GYERMEK

Az evangélium tanítását a modern lélektan egyik legnagyobb alakja, Carl Gustav Jung (1875–1961) igazolja. Jung szerint az emberi személyiségben két nagy erő működik. Az egyiket latinul senexnek nevezi. Ez a senior, az idős jelentésű szóból származik. A személyiség ezen arca nagyon elővigyázatos, kiszámított, de keresi a sikert, a birtoklást és a saját maga teremtetten biztosságot. Ezekre a képességekre természetesen mindenkinek szüksége van. Személyiségünk azonban nem teljes a bennünk élő örök gyermek nélkül. Ezt nevezi Jung „puer eternus”-nak, örök gyermeknek. Ez felelős azért, hogy az ember munkájában meg tudjon állni, hogy ünnepeljen, hogyha kell, játékos és humoros legyen, hogy örüljön, hogy együttműködjön másokkal, hogy bizzon és szeressen.

Megvan az egyensúly lelkem két arca között: a felelősségteljes „idős” és az örülni és szeretni tudó „gyermek” között? Mindkettőre egyformán szükség van. Bármelyik elnyomná a másikat, nem válna javunkra. A felgyorsult, teljesítmény-központú világunkban inkább annak a veszélynek vagyunk kitéve, hogy a bennünk élő „puer eternus”, az „örök gyermek” teljesen a háttérbe szorul. Lehet, hogy lesznek sikereink és teljesítményeink, lehet, hogy sok téren bizonyíthatunk. De ha elvesz bennünk a bízni, örülni, megbocsátani és szeretni tudó gyermek, nem valami lényeges fog-e hiányozni életünkben?

„Jézus odahívott egy kisgyermeket, közéjük állította, majd magához ölelte, és azt mondta nekik: Aki befogad egy ilyen gyermeket az én nevemben, engem fogad be.” (Mk 9, 36-37)

Jézus arra biztat, hogy ha félretettük is, ha kidoztuk szívből a gyermeket, nincs elveszve minden. Ő újra befogadható.

A jól ismert sláger jut az eszembe: „Nem az a fontos, hogy az ember hány éves, csak a szíve legyen fiatal.” Azt hiszem, Jézus tanítását a gyermeki lelkiületről röviden, egy kicsit profánul, de így is össze lehet foglalni.

Iskolakezdés volt. Újra felkészülünk, hogy a gyermeket tanítsuk. Erre szükségük is van. De nekünk, felnőtteknek is figyelniük kell a gyermekek még tisztább, kevésbé megrontott életbölcseiségére. Ne csak tanítsuk őket, hanem alázatosan tanuljunk is tőlük!

Pataky Lehel Zsolt

ISMÉT KÖZKINCS AZ EREKLYEMÚZEUM

MEGNYÍLT A '48-AS RELIKVIAGYŰJTEMÉNY

Az Aradi Magyar Napok egyik kiemelkedő fontosságú eseménye zajlott október elsején az Arad Megyei Múzeumban: állandó kiállítást nyitottak az 1848–1849-es Ereglyemúzeum anyagából.

Az 1849. október 6-án Aradon kivégzett honvédtisztek személyes tárgyaival együtt több mint 17 ezer tárgyi emléket és írásos dokumentumot őriznek Aradon; a Magyar Nemzeti Múzeum és a Budapesti Hadtörténeti Intézet és Múzeum anyaga után ezt tekintik a harmadik legjelentősebb '48-'49-es gyűjteménynek.

Az Ereglyemúzeum egy 1867-es felhívás után, országos gyűjtés eredményeként jött létre, és 1893. március 15-én nyitották meg a színház második emeleti részén. Miután kinőtte eredeti helyét, a Kölcsey Egyesület kezdeményezésére az 1913-ban épült Kultúrpalotába költöztették át (ez jelentette a mostani Arad Megyei Múzeum alapját). A kiállítás túlélte a trianoni békediktátumot, a román közigazgatás bevezetését, sőt az 1956-ot követő időszakot is, csak ezután kezdték fokozatosan ritkítani, mígnem 1974-ben Nicolae Ceaușescu kommunista diktátor személyi kultuszának megerősödésekor száműzték a raktárak mélyére.

„Most ismét méltó helyére került a Kárpát-medencei magyarság nemzeti öröksége” – fejtette ki a megnyitón Faragó Péter, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Arad megyei szervezetének elnöke.

Bognár Levente, aradi alpolgármester emlékeztetett arra, hogy az 1989-es rendszerváltás után sok időnek kellett eltelnie ahhoz, hogy a többségi román önkormányzati és intézményvezetők, véleményformálók elismerjék és elfogadják a magyarság számára fontos történelmi emlékeket.

A rendezvényen jelen levő Gheorghe Falcă, aradi polgármester azt hangsúlyozta, hogy az Ereglyemúzeum anyagának közkinccsé tétele „magától értetődő esemény, a szabadságharcosoknak minden körülmények között kijár a tisztelet.”

Bepillantás az aradi Ereglyemúzeumba
(Pataky Lehel Zsolt felvétele)

2009-ben és 2010-ben a Szegedi Móra Ferenc Múzeummal és a Budapesti Hadtörténeti Intézettel és Múzeummal közösen az Európai Unió támogatásával katalogizálták, restaurálták és gyűjteménybe foglalták az aradi Ereglyemúzeum anyagát. A kiállításon olyan ritkaságok láthatók, mint gróf Leiningen-Westerburg Károly szívurnája, Damjanich János mankója és összecsukható karosszéke, vagy annak a szekérnek a darabjai, amelyen Damjanichot a veszthelyre vitték.

Peter Hügel múzeumigazgató szerint régi adósságot törlesztett az intézmény a kiállítás megnyitásával. Megígérte, hogy a jövőben további tárgyakat is közszemlére tesznek, és a jelenlegi négy termen kívül további helyiségeket is a tárlat rendelkezésére bocsátanak.

Dr. Vajda Sándor

DEÁK JÓZSEF SÁNDOR TANÁR ÚR TISZTELETÉRE RÉSZLETEK DR. VAJDA SÁNDOR LAUDÁCIÓJÁBÓL

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy egy olyan tanár-helytörténész tevékenységét méltathatom, aki szinte az egész életét a szórványban töltötte, ott fejtette és fejtí ki oktató és tudományos kutató munkáját.

1936. március 21-én született Nagyszalontán. Iskolai tanulmányait Cséffán és Élesden magyar nyelven kezdte, majd a háború után, 1945-ben, visszakérült édesanyja szülőfalujába, Déznára. Azután iskoláit csak román nyelven folytathatta. 1953-ban fejezte be Aradon a tanítóképzőt, utána Resicán az acéliparban dolgozott.

1960-ban visszatért Déznára, ahol először könyvtárosi, majd tanítói állást vállalt. 1962-től magánúton megkezdte tanulmányait a Temesvári Tanárképző Főiskolán történelem–földrajz szakon, amelyet 1966 februárjában sikeresen fejezett be. Harmincegy éven át ugyanabban a déznai iskolában tanított, 1997-ig, nyugdíjba vonulásáig.

Közel tíz évig Dézna község kultúrotthonának volt az igazgatója; előadásokat, színdarabokat rendezett, főleg a helybeli fiatalsággal.

1981 decemberében a helyhatóság, hatalmával visszaélve, lebontatta családi házukat. Így, télvíz idején, kénytelenek voltak egy félkész tömbházi lakásba költözni Borossebesbe. Tizenöt éven keresztül naponta ingázott.

Kiss László, budapesti író, akinek gyökerei Borossebesben voltak, könyvében így ír: „A kisváros magyar történésze, Deák József Sándor, (...) adatgyűjtője és szószólója volt a helyi és környékbeli magyarságot ért sérelmeknek, személyesen és írásaiban is igyekezett ezekre az eseményekre felhívni a sajtó és egyéb fórumok figyelmét, nem sok sikerrel. (...) Humán műveltsége, foglalkozása és az átlagemberekhez való közelsége lehetővé tette számára a helytörténeti adatgyűjtést. Volt még lehetősége beszélgetni a régebbi idők öregjeivel, összegyűjteni és írásban rögzíteni a tőlük hallottakat. A többségi nemzet nyelvének ismerete is elősegítette, megkönnyítette ilyen jellegű kutatásait, adatgyűjtését. (...) Feljegyzéseit kézzel írta kis füzetecskébe.”

*Deák József Sándor
kezeben a díjjal*

Főbb kutatási területei a helytörténelem és a családfakutatás, amelyet a magyar és a lengyel történészek is pozitívan értékelték, és különböző tudományos közleményekben felhasználtak.

A Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlék-hely Társaságnak (PBMET) 1997 óta aktív tagja. Konferenciákon, honismereti találkozókön több dolgozatot közölt.

Ha valaki csak felületesen ismeri Deák tanár urat, úgy tűnik, hogy zárkózott, kevés szavú, befelé forduló ember. De elég pár perc beszélgetés, hogy meggyőződjünk közvetlenségéről, alapos általános műveltségéről, hatalmas helytörténeti ismereteiről, amelyeket szívesen oszt meg az érdeklődőkkel.

Meggyőződésünk, hogy a PBMET vezető bizottsága jól döntött. A tanár úr megérdemli társaságunk legmagasabb elismerését, a **Fényes Elek-díjat**. Átvétele alkalmából kívánunk jó egészséget, erőt és további küzdőszellemet kutatómunkájához, és ahhoz, hogy továbbra is küzdjön azért, hogy megőrizze a magyar emlékeket és kultúrát a szórványban is.

Puskel Péter

ARADI ELSŐK

A MARTA SZEREPE A MAGYAR AUTÓGYÁRTÁSBAN (I.)

Minden megközelítésben, akár a szakma, akár a helytörténeti kutatás szemszögéből nézzük, rövid, de sikeres történetként kell elkönyvelnünk az aradi autógyártást. Ezért is meglepő, hogy igazán csak bő évtizede került a figyelem homlokterébe. Magyarországon az elszakított országrészek „legjeivel”, műszaki elsőbbségeivel inkább csak egy szűk kutatói réteg foglalkozik. Idehaza pedig, annyi más, Trianon előtti eseményhez és teljesítményhez hasonlóan, nem igazán tudják „elhelyezni”, hiszen a mai ország megjelölése nyilvánvaló csúsztatás. Az 1920 előtti hovatartozás nevesítését pedig a Kárpáton túliak, ha egy mód van rá, akkor elkerülik.

Elöljáróban megkockáztatom a kijelentést: Arad, de nemcsak a Maros-parti város, rengeteget köszönhet Johann Weitzer osztrák gyáriparosnak. (Keresztnevével kapcsolatban nyugodt szívvel használhatjuk a János megnevezést, hiszen 1893-ban felvette a magyar állampolgárságot.) Ha aradi barátai és egy felvilágosult polgármester, Salacz Gyula sugallatára nem nyitja meg 1891-ben városunkban a „magyar első” közé sorolható vagon- és gépgyárat, vasöntödét, akkor bizonyára az autógyártás bölcsőjét se ringatták volna a Maros-parti városban, hiszen a szomszédság szoros szakmai együttműködést eredményezett. A gyorsan felövő, egy évtized alatt ipari fellegvár szerepét is betöltő vagongyár pedig szakmailag is végig „kisöccse” mellett állt. Nem véletlen, hogy Detroitban, a Ford művekben páratlan karriert befutó makói Galamb József (1881–1955), a T modell „atyja”, a századelőn a világ legnépszerűbb autójának tartott Tin Lizzy (Bádóg Böske) kidolgozója 1903-ban a Weitzer János gyár ösztöndíjával indult el Németországba szerencsét próbálni az autós szakmában.

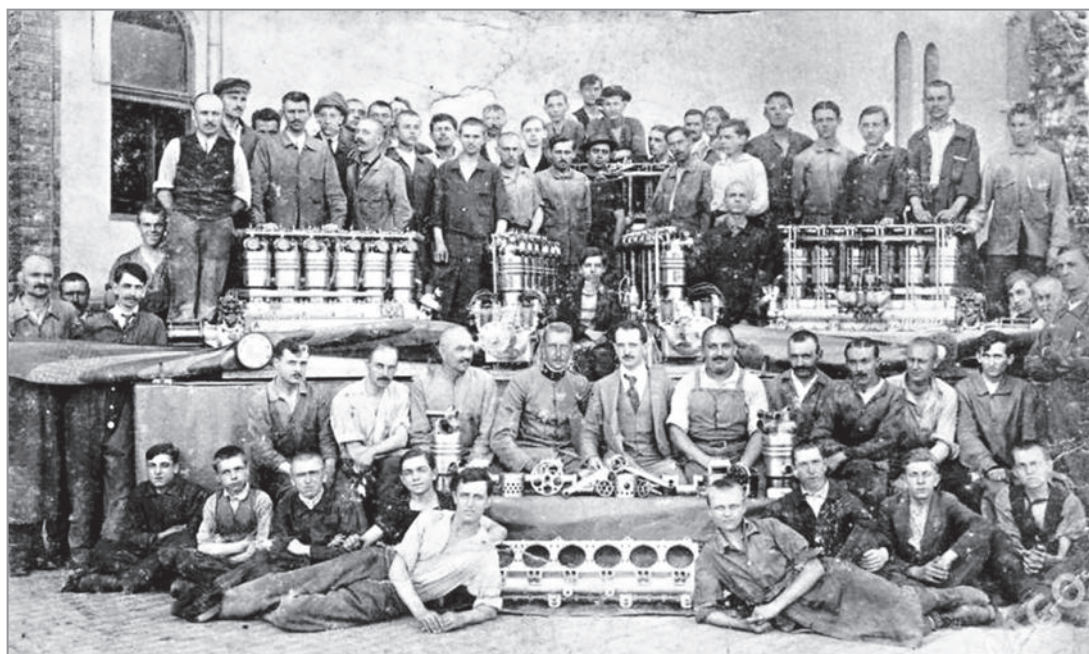
No de maradjunk idehaza, az akkoriban mintegy 60 ezer lakost számláló városban, amely a XX. század küszöbén fennállásának talán legdinamikusabb időszakát élte! Ipara, kereskedelme virágzott. Az olcsó kivitelezésű helyi érdekű vasútvonalak kiépítésével az ACSEV és zseniális konstruktőre, Boros Béni hírneve bejárta az országot.

Ekkoriban történt meg, hogy a Westinghouse gyár francia leányvállalata Közép-Európa felé kívánt terjeszkedni. Képviselője először Nagybecskereket (ma a szerbiai Zrenjanin) szemelte ki magának, de a bánságiak ígérete „vékonynak” bizonyult. Az aradiak pedig résen voltak, és ajánlataikkal beszálltak a versengésbe. A konkurencia mintegy félmillió korona értékű részvényjegyzésével szemben Arad 1908 nyarán már 900 ezer koronát tudott felmutatni. Tőkeerősségét életképes vállalatai, pénzügyi intézetei, tehetős és az újdonságokra nyitott nagypolgársága biztosította. Az Aradi Csanádi Egyesült Vasutak (ACSEV), az Aradi Első Takarékpénztár, a Victoria Bank, Károlyi Gyula gróf, özv. Tagányi Istvánné, Barabás Béla, Sármezey Endre stb. vásároltak részvényeket.

Végezetül kétfélmillió korona törzstőkével részvénytársaságot alapítottak. Persze a város is tá-

*A Westinghouse-MARTA egykori épülete
napjainkban*

Az autógyár dolgozói az indulás évében

mogatta a kezdeményezést. A vasgyár mellett ingyen telket bocsátott a cég rendelkezésére és 15 évi (!) adómentességet biztosított.

Az előzmények ismerete is szerepet játszott. Boros Béni utódai az ACSEV-nél jó kapcsolatokat ápoltak a francia leányvállalattal, amelytől villamos generátorokat importáltak. Így történhetett meg, hogy az első Westinghouse autóbusz 1907-ben próbaúton járt Aradon, és elnyerte a városvezetés tetszését. A városi közlekedés céljaira hét autóbuszt rendeltek a cégtől.

A nem kockázatmentes vállalkozó kedv magyarázatát abban kell keresnünk, hogy a városi tanácsban akkoriban újfent halasztást nyert a tömegközlekedést forradalmasító villamos bevezetése. Ugyanis még mindig érvényben volt a lóvasúti társaságot üzemeltető részvénytársasággal kötött, 60 évre szóló szerződés, amit nemcsak Salacz polgármester, de utódai sem akartak egyoldalún felbontani. A városfejlődés szempontjából meglepően konzervatívnak tűnő döntést ezzel a „húszárvágással” próbálták enyhíteni a tanácsstagok. A polgármester ekkoriban a műszaki újításokra igencsak fogékony Varjassy Lajos (1852–1934), gazdasági tanácsadója pedig Lőcs Rezső volt.

Így vagy úgy, a kocka el volt vetve.

Az aradi autógyár alakuló ülését 1908. november 29-én tartották meg, s a céget Magyar Automobil Részvénytársaság Westinghouse Rendszer néven jegyezték be.

Mai szemmel igen kacifántosnak és nehezen értelmezhetőnek tűnik a termelés tárgyának megjelölése: „vasúti és más célokra szolgáló petróleum-benzin-, vagy turista személy- és teherszállító

Európában is.

Hol állt az autógyártás a századforduló küszöbén az öreg kontinensen?

1867-ben Nicolaus August Ottó feltalálta a benzinmotort. 1886-ban Karl Benz háromkerekű benzinmotoros autót gyártott. Három évvel később Daimler kéthengeres benzinmotoros automobilja már négy keréken futott. (Budapest utcáin az első automobil 1895-ben jelent meg.)

1900-ban pedig a Mercedes már több ezer km-es próbaúton bizonyított, sebessége megközelítette az óránkénti 90 km-t. Az irányítóbotot felváltotta a kormánykerék. Elkészült a Bánki–Csonka-féle benzinporlasztó, s a Magyar Posta megrendelésére háromkerekű automobiloikat gyártottak és állítottak forgalomba a levelek összegyűjtésére.

1905-ben pedig megjelent a gépjárműveken a szélvédő üveg.

A történelmi Magyarország első automobil- és motorszerkezetgyárát az akkori Pécskai úton, a vasgyár mellett (ma a víztornyos épületrész) igen gyorsan tető alá húzták, és a kor ipari építkezésének magas színvonala jellemezte. A főépület tartóoszlopait és tetőzetét az aradi Fodor és Reisinger tervező cég vasbetonból építette. Akkoriban ez igen modern megoldásnak számított.

Az üvegtetejű nagyon világos szerelőműhely, az amerikai rendszerű csarnok, 60 m hosszú, 40 m széles és 10 m magas volt. A különböző műhelyeket csak részben különítették el, hogy a főmérnök a munkálat minden fázisát könnyen áttekinthesse.

Az Aradi Mérnök- és Építészegyesület meghívására 1909. augusztus 28-án budapesti műegyetemi tanárokból álló szaktestület jött le Aradra,

automobiloik, autómatri-cák és azok alkatrészeinek, tartozékainak gyártása, javítása, szerelése, eladása vagy más módon történő értékesítése, vagy egyéb, a gépipari szakmába tartozó munkák végzése, amennyiben ez utóbbiak nem ellenkeznek a Societé Anonyme Westinghouse által kiállított és az alakuló ülésen felolvasott kötelező nyilatkozattal.”

Ugyanakkor ez a dagályos meghatározás érzékelteti az autógyártás helyzetét a korabeli Magyarországon, de

hogy a helyi szakemberekkel együtt megtekintse a már működő gyár üzemcsarnokát, igazgatósági épületét (a vagongyár utcai frontján lévő toronyos ház) és a 100 jármű befogadására alkalmas garázst.

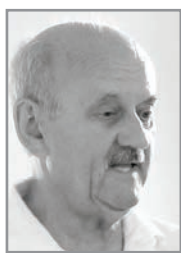
Nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy az 1908-as év más szempontból is Arad elsőbbségét jelezte az iparágban. Az első autóbusz vállalatot igen gyorsan, még a Westinghouse-tól rendelt járművek

megérkezés előtt, 1908. július 20-án jegyezték be. Forgalomba állításukhoz viszont buszsofőrökre volt szükség, s ezt helyben kellett megoldani.

A vidék első sofőriskoláját (!) 1908-ban ugyan csak a gyár épületében hozták létre.

Ha úgy tetszik, ez már a harmadik műszaki elsőbbség, ha úgy tetszik, aradikum autóügyben.

A tulajdonképpeni termelés 1909-ben indult be. (Folyt. a következő számban.)

Sarusi Mihály

IRATOSI KERTÖK ALATT DOROBÁNCI GRÁNIC (3.)*

AZ ÁRPÁDOK IDEJÉBEN

A Faluhelynek is nevezett dűlőben eső után látni vélik az emberek – tán a régi öregök előadása nyomán? – a régi falu (Nagyiratos) házainak a helyét. Mert az más színű.

Egészen véletlen a hivatásos régészek is élnek ezzel a terepismereti kutatással, nem egyszer ők is így bukkannak gazdag lelőhelyre.

Bukkant – odatelepedésünk (megtelepedésünk) óta – sok iratosi!

Ha Árpád apánkat nem emlegeti is a falu, Csanádról és Ajtonyról már tud népünk. Az aradvégi mondatárban közölt történet (18-19) előadója, Hügel Rózsi Csanádnak az István királlyal szembeforduló Ajtonnyal (mondánkban Achtummal) vívott győztes csatájáról regél. A mondát előadó 23 éves nagylány tud arról, hogy Achtum serege a nagyősi réten, Csanádé a Maros–Tisza szögletében készül az összecsapásra. Hogy a görögül imádkozó Achtumot a latinul imádkozó Csanád az álmában megjelenő oroszlán biztatására éjszaka lepi meg, s hogy Csanád a diadal után az álom – az oroszlán-jelenés – helyén emeltet templomot Szent György vértanú tiszteletére. A történészek szerint Oroszlámos táján alapított Csanád vezér

monostort... (Hogy mi hibáztunk rá a mondánkban, vagy a történészek a tanulmányaikban, eldönthetetlen!) (A megoldás további kutatása vár.) (Mi erre nem vállalkozunk.) (Már csak azért sem, mert elfogultak vagyunk.) (Mindannyian, ahányan csak vagyunk.)

Hogy ennyit tudott volna ez a kisiratosi parasztlány, aligha hihetjük. Mármint valószínűtlennek tűnik, hogy majd ezer évet hidaljon át a népi emlékezet. Történelemtanárának, netán tudós plébánosunknak, Hodács Ágostonnak, esetleg Rózsika olvasmányainak köszönhetjük ezt a szép történetet.

Bár nem kizárt, hogy népünk a Délvidékről hozta magával Iratosra ezt a legendát. Tehát hogy mégiscsak ezer éven át ível a kapcsolat... elődeink s miköztünk.

Finom kis híd... Érdemes rálépni!

Árpád-kori cserépüst (bogrács, főzőüst) is előkerült az iratosi határban (Erd. Tört.). A kekecsi családi otthontól nem messze, Frischné tanyájánál 1970-ben kézimalmot találtak, Anti bácsi bevitte a gyűjteménybe. „Kukoricadaráló löhetött? Hogy lött vóna tengőri-daráló Amerika mögyszállása előtt.” „Kása Anti bácsi régészeti, izé geológus. A kocsma mellett lakik a kolhoznál” – igazítanak el 1980-ban.

Blazovich László írja a mezőhegyesi határban dűlőnévként megőrzött középkori Fűperek község múltja kapcsán. A középkorban PEREG nagyobb föld (terra) lehetett, melyen később több település jött létre: Kispereg, Nagy- avagy Németpereg, Fűperek, Kaszaper. Hasonló a környéken ALGYŐ és Felgyő, MezőKOPÁNC-S-Rétkopáncs, AlmásKAMARÁS, Csatókamarás, Nagykamarás. Az ok a népesség növekedése. Hogy folytathassuk a sort e módszerrel a mi tájunkon: NagyIRATOS, Belsőiratos, Külsőiratos, Dombiratos, Kisiratos, Almásyiratos, KisDOMBEGYHÁZ, Nagydombegyház, Magyar-dombegyház, MezőKOVÁCSHÁZA, Reformátuskovácsháza, MEDGYESbodzás, Medgyesegyháza, MagyarBÁNHEGYES, Tótbánhegyes (Nagybánhegyes), KisVARJAS, Nagyvarjas, és így tovább majdnem a végtelenségig! Azaz egy nagy pusztá, falu és határa... (Szövétnék, 2010). Hogy a bizonytalan illetékességű – Dombegyházákhoz és Iratosokhoz egyként számítható, Nagy-Dombegyházba és Nagy-(Nagy)Iratoshoz is kapcsolható – Dombegyháziratos ne említsük.

Hogy tovább bogozzuk (Csánki Dezső munkája nyomán).

„Zaránd megye... Iratos. Belsevyratos. (MOL, 1418: DL.10711.) Ma több Iratos nevű pusztát találunk Batonyától é. és ny., Csanádmegyében. (L. ott is.)”

„Arad megye... Iratos. Irathos. (1446: M. Tört. Tár. VI. 28. l., 1455: DL. 14942. Lásd Csanád megyében.”

„Csanád megye... Iratos. Irathos. (Csanádban vagy Aradban: 1454: Békésm. oklt. 68.) Nagh Iratos. (1484: DL. 18974.) Irathos. (1498: DL. 20692.) Iratos nevű pusztákat találhatunk ma Batonyától ék. Néha Zarándhoz, majd Aradhoz is számítják; s csakugyan e tájon érintkezik e három megye.”

Iratos, Iratos, te csodás...

Hol így, hol amúgy. Itt és ott! Belső, Kilső, a Közép meg pusztán Nagy. Körbe, karikába. Ha Nagy, lesz ott Kis is...

* Részlet a LÖNNI VAGY NEM LÖNNI című falurajzból.

Idézőjel

A hazára minden embernek szüksége van, persze nem olyanra, amilyenek a primitív, mellődöngető hazafi képzele (…), az embernek olyan haza kell, ahol talaj, munka, barátság, pihenés és szellemi befogadóképesség egyetlen természetes, kiegyensúlyozott és rendezett egészet, sajátos és egyéni világmindenséget alkot. A haza legjobb meghatározása: a könyvtár.

Esterházy Péter

Az ember a szíve mélyén örökké oda való, ahol született.

Tamási Áron

Az ember hű kell hogy maradjon önmagához és a múltjához akkor, amikor a hűség már csak a múzeumokban található.

Wass Albert

Ki magosra néz, nem látja meg a rögöt lába alatt,
s ki másra bízta földjét, elveszíti azt.
Ami legfontosabb pedig: akié a föld, azé az ország!

Wass Albert

JUBILEUMI EMLÉKÉREM

Zala György alkotása, az aradi Szabadság-szobor felavatásának 125. évfordulója alkalmából az RMDSZ és az aradi Szabadság-szobor Egyesület ünnepi emlékérmét adott ki.

A 13 aradi vértanú emlékét őrző csodálatos szoborcsoport méltán Arad város egyik jelképe.

Az érmet Matúz András, aradi származású, Budapesten élő képzőművész készítette. Anyaga ezüsttel futtatott bronz, átmérője 65 mm, tömege pedig 150 g.

Az emlékérem előlapja

Az emlékérem hátlapja

Idézőjel

Az én vezérem bensőmből vezérel!
Emberek, nem vadak –
elmék vagyunk! Szívünk, míg vágyat érlel,
nem kartoték-adat.
Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet,
jó szóval oktasd, játszani is engedd
szép, komoly fiadat!

József Attila

A vadmadár kiszabadult a kalickájából. Hová repül a vadmadár, ha a szabad levegőt érzi szárnyai alatt? Jut-e eszébe, milyen fényes volt kalickája, milyen nyájasan hízelgett gazdája, milyen gazdagon táplálták, mint védve volt a hideg ellen, üldözők ellen, milyen szépen tanították énekelni? A vadmadár csak arra gondol, hogy elrepüljön. Künn meglehet, hogy széttépik, megfagy, talán nem is tudja már, hogyan lehet élelmét a földből kikeresni, de mégis elrepül. Bokrot keres. Párját keresi.

Jókai Mór

OKTÓBER 6.

Sajátos státuszú Arad város és vidéke, az egykori Arad megye. Ugyanis se nem Bihar, se nem Bánság/Bánát, amit nem győzők eleget hangsúlyozni, ha valaki ide vagy oda utalja, nem véve arról tudomást, hogy Arad más, mint az említett két régió. És más szellemiségében is, vagy legalábbis más volt még a két világháború között is. Sajátos és nem akármilyen minőségű volt az itteni magyar szellemi élet (l. például az olyan összerdélyi terjesztésű napilapokat mint az *Aradi Közlöny* vagy az *Aradi Hírlap*). Hogy ez minek tudható be, máig nem sikerült megmagyarázni. Nem valószínű, hogy a városnak ezt a sajátos, értékteremtő szellemiségét az aradi országgyűlés egykori hírhedt vérfürdője határozta volna meg, amikor is (II.) Vak Béla és felesége, Ilona párthívei legyilkolták azokat a nemeseket, akik a gyermek Béla megvakíttatásáért voltak felelősek.

Van azonban egy másik esemény, amely igenis meghatározza az aradi lelkületet. És ez az aradi tizenhárom vértanú kivégzése. Mert ugyan bizony hol van még – a Sztálin elrendelte XX. századi borzalmas tömeges gyilkosságokig – egy olyan város, ahol az illető ország nem kevesebb (!!!) mint 13, kiemelkedő szerepet betöltő tábornokát végezteti ki a győztes ellenfél? Az emberi, de egyben országos méretű és égbekiáltó bosszú véres emlékét az aradiak nem tudták elfelejteni. Éltette ezt a „közemlékezet” még a két világháború közötti kisebbségi sors közepette is. Sőt, akkor tudott erről újabb tanúbizonyságot tenni a város magyarsága, amikor a '30-as évek elején felfedezték a kivégzés egyik helyszínét a „Váralléban”, nem is nagyon messze az úgynevezett Vesztőhelytől. (Milyen kifejező is ez a megnevezés, hisz helyi pontatlansága ellenére, bizonyítva nyelvünk rendkívüli kifejezőképességét, az október 6-i történet lényegét, egyben a névadók viszonyulását fejezi ki rendkívül tömören!)

A város, amely néma tanúja volt a tébolyult gyilkosságsorozatnak, nem tudta és nem is akarta elfelejteni ezt az egész országot érintő, és a várost mélyen megrázó tragikus eseményt. Emlékszem, hogy az '50-es években egyáltalán nem szerveztem (mert nem volt, ki szervezze, ill. hivatalos szándék se!) délelőtt kevesebben, délután nagy

számban vonultak ki az aradiak az esemény emlékét megörökítő vesztőhelyi obeliszkhez. És emlékszem az öreg nénikékre, akik pénz híján kertjük virágaiból készített szerény csokraikat vitték és tették le az emlékmű talapzatára. (Egyszer, mivel nem volt akkor virágcsokor és kert se, egy szál szegfűt vittem ki én is hatodikán.)

De emlékszem még a hatvanas években a Vesztőhelyen „díszelgő”, torzóban, azaz félbemaradt szimbolikus betonsírokra vagy inkább építményekre, amelyeket egy jobb pillanatában a Hatalom akart kialakítani ott, amit azután gyorsan el is felejtett.

És emlékszem az 1973-ban vagy 1974-ben a városon eluralkodott terrorhangulatra (!), amikor a Hatalom meg akart emlékezni valahogy a kerek évfordulóról. Ezért teljes készültségi hangulatban és állapotban, nagy titoktartás mellett összeszedték a kivégzett tábornokok még fellelhető és megmaradt csontjait, amelyeket – új birtokbavételt és látszatelismerést sugallva – egy új márványlappal lefedve az obeliszk talapzatába ástott üregben helyeztek el. Ekkorra eltűntették a „műsírok” maradványait, rendbe szedték a sok-sok éve libalegélőként fungáló terepet, és egy román párti főmufti és a magyar művelődésügyi miniszter részvételével ünnepélyes megemlékezést is tartottak a Kulturpalotában. (Ez utóbbiról több, eléggé szánalmas minőségű, saját magam által készített fényképfelvétel is van.)

Az egyre ellenségesebb hangulatú megemlékezések mellett olyan is volt, hogy terrorellenes különítményesek filmeztek mindenkit, aki a Vesztőhelyen ünnepelt. Nagyon emlékezetes élményem az 1989. évi megemlékezés, amikor megint sikerült Aradra jönnünk 6-ára.

A ki tudja hányadik elmérgesedett román–magyar viszony tetőfokán 1989. október 6-án az aradiak már nem mehettek ki a hivatalos román–magyar megemlékezésre a Vesztőhelyre. Minden (!) odavezető utat lezártak a belügyérek (ezt később tudtuk meg), mi pedig a Maros-parton, a várhíd közelében, a szálloda hátánál szorongtunk, és néztük, hogyan megy át a magyar küldöttség és a román hivatalosságok kocsisora a hídon a vár felé. Csendben és eléggé elkeseredve kommen-

táltuk az ott összeakadt ismerősök a szomorú helyzetet. És akkor történt valami, ami még ma is szinte hihetetlennek tűnik... Elterjedt az összegyűlteknél, hogy ha nem lehet megemlékezni a kivégzett tábornokokról a Veszthelyen, hát tegyük ezt a katolikus templomban (ahol a kivégzés első emlékkövét őrizték). A budapesti és országos hangulatot ismerve nem hittem, hogy eljutunk a templomig! És, láss csodát, sikerült. A Petőfi utcán senki nem állta utunkat, mert a hatalom oly görcsösen biztosította az „objektumot”, és nem is számított a helyzet ilyen alakulására, hogy nem volt, aki megállítson bennünket. Eljutottunk a templomig, bementünk és leültünk, megtöltve mind a padokat. Pár pillanatnyi feszült csend után valaki elkezdte énekelni a *Himnusz*t, majd mindenki bekapcsolódott, utána pedig a *Szózat*ot is elénekeltük. Felszakadt belőlünk, mint egy sóhaj... és megkönnyebbültünk, hisz mégiscsak sikerült megünnepelnünk – nem is akárhol – október 6-át.

Korábban ugyan nem, de akkor már tudtam, hogy ennek a hatalomnak vége. És úgy lett... Az 1989-es romániai rendszerváltozás Aradon kezdődött!

Ui. És amiként azelőtt, én ma sem koccintok sörrel, nem keveseket, főleg kedves románokat, akaratlanul is megbotránkoztatva. És noha elmagyarázom „ősaradiként” az okát, ők csak nem értik, és kicsit meg vannak bántva az elutasítás miatt. Igen, ez egy más kultúra, ez a mi aradi hagyományunk. És ez történt és történik nemegyszer egyes magyar ismerőseimmel is, akik ugyanúgy járnak, mint román barátaim. Mert ők (az egyesek) nem értik, miért nem koccintok a söröskorsóval, hiszen eltelt „a száz év” (!?). Hogy honnan és miért a száz év, nem tudom, de azt igen, hogy a gyilkosság, az gyilkosság száz év elteltével is! És nincs, aki felmentse az egykori elkövetőket. Mert a bűn az bűn, száz év után is. (Így vagyok és maradok továbbra is egy maradi aradi.)

Móré-Sághi Annamária

VISSZHANG

AUGUSZTUSI SZÁMUNK NYOMÁN

Kis Petrovom, azaz Vekovom, remélem, megbocsátja, hogy nagy élvezettel olvastam a konflisról szóló emlékeit. Nálunk még fiákernek is nevezték, de ha jól olvastam a Wikin, a kettő nem ugyanaz, és talán a lovak számában különböznek.

Engem is szoros szálú emlékek fűznek ehhez az utazási alkalmatossághoz. Kisgyerek koromban ezzel közlekedett a család, de igazság szerint, nem is emlékszem, hogy az '50-es években volt-e egyáltalán taxi Aradon. A kép stimmel: a piac melletti „parkolás”, a zabostarisznia, a lámpák, a fényes, puha bőrülés, a harmonikaszerűen nyíló/csukódó fedél. Nekem még beugrik egy szerkentyű, amibe az ostort be lehetett állítani, de maga a bőrszíj ostor is érdekes volt. Ahhoz képest mindenképpen, amit én Kovaszinon egy botra kötözött spárgából fabrikáltam.

A kocsis „bácsikat” név szerint nem ismertem, édesapám beszélgetett velük, miközben megálltunk egy kis lósimogatásra. Ez pedig elég gyakran megtörtént, mert a közelben laktunk, és jövet-menet működtetett a mostani állatsimogató őse.

Olyannyira kisgyerek koromban történt mindez, hogy édesapám karján ülve értem fel a pacikhoz. Ilyen pöttöm, városi gyerekeknek nagy élmény volt ennyire közel lenni egy ilyen hatalmas állathoz, és ha a bácsi mellé felülhettem a bakra, és kezembe foghattam az ostort is, az maga volt a mennyország. Közeli érezhettem a ló leheletét, az illatát (mert a lónak nem szaga van), és a szemellenzője ellenére belenézhettem csodálatos, meleg, barna szemébe. A homlokukat simogattuk. Apám taníttatott, hogy figyeljem a ló fülét: ha hegyezi, nincs baj, lehet simogatni, ha viszont hátra csapja, akkor haraphat. Ahogy a homlokához közelítettük a kezünket, a biztonság kedvéért, elhangzott a bakról egy lónyugtató hóóó!

Volt barna ló, fekete és vasderes, de nekem csak az volt a fontos, hogy csillagos homlokú legyen.

Még valami rémlik az emlékeimben: ott, ahol nyáron a konflisok sorakoztak, télen téliesített, ló vontatta szánok álltak. Ezeket is szerettem. A lovak nyakán csengő volt, és a téli, korai szürkületben, hóesésben innen-onnan hallatszott a csilingelés, a száncsengő. Mint a mesében...

JEGYZETEK BARTÓKRÓL (II.)

Egyszer egyik zeneszerző arra kért meg, hogy kérjek véleményt Bartóktól műveiről. Feleségem többször kérdezte tőle, hogy megnézte-e a zongorán hagyott, szépen bekötött, műveket. Mindig azt felelte, hogy „nem”. Az utolsó nap előtt feleségem ismét megkérte, s akkor a kb. 25 kg tömegű kottából elővett néhányat, belekukkintott, félretette, és mondott valamit. Egyik kotta lapozása közben mintha rábukkant volna valamire, de hamar rektifikált, „tévedtem”. Amikor mindent félretett, feleségem kétségbeesve mondta: „ezt hogy mondjuk meg az illetőnek?” Bartók azt válaszolta: „mondják azt, hogy nem volt időm átnézni.” Ennek a zeneszerzőnek sem kellett, ilyen kritika miatt, abbahagynia a további munkát, mert egyszer, beszélgetés közben, Bartók Béla úgy nyilatkozott, hogy Grieg limonádé zenét írt. Egyedül Sztravinszkij tudott komponálni az ő ízlése szerint mint újszerű, modern szerző. Természetesen Debussyról és kortársairól a legelismerőbben nyilatkozott. Egy alkalommal pianója tetejéről levett egy kottát, Sztravinszkij egyik művét, de megjegyezte: „nem szoktam senki művét tanulmányozni, nehogy plagizálásba essem.”

Egy szavaló művésznő azzal a kéréssel állott elé, amikor bevezetem hozzá, hogy egy budapesti szavalóestélyen Bartók működjön közre. Ezt a kérést úgy háritotta el, hogy akkor éppen nem lesz Budapesten, mert egy hosszabb angliai útra megy. Itt kell megemlítenem, hogy valahányszor mesternek szólították, szinte idegesnek látszott, mert valósággal utálta ezt a titulust, amit a szavaló művésznő elég gyakran használt a beszélgetés alatt. Éppen ezért érezhette azt a rideg közönyösöket a máskülönben annyira közvetlen Bartóktól.

A műsoron szerepelt *Deux portrait* zenekari műve is, amelyet Budapestről rendeltem meg, Rózsavölgyitől. Amikor a kottaanyag megérkezett, összegyűjtöttem a zenekart, s nekiláttunk a tanulásnak, szorgalmasan próbáltunk. Minden zenekari tag a legkomolyabban látott neki a munkának, mert Bartók vezénylése alatt a lehető legjobbat akarta produkálni a zenekar. Éppen ezért szerette volna a zenekar a *Román táncát* is előadni vezénylése alatt, de ennek zenekari anyaga éppen akkor volt az Universal kiadónál, Bécsben, nyomás alatt. Mivel az anyagot kellő időre

nem kaphattuk meg, így csak egy zenekari művét vehettük műsorra. Amikor Bartók megérkezett, s elvittem a próbára, amire már nagyon kíváncsi volt, a zenekar felállással üdvözölte. Amikor aztán a dirigens pálcát odanyújtottam, hogy kezdje meg a dirigálást, a leghatározottabban ellenkezett, hogy ő aztán nem dirigál. Őt ugyanis egyszer Weingartner beugrasztotta, amikor meghívta Berlinbe, hogy dirigálja el egyik művét. Ő, nagy hetykén, meg is kezdte a vezénylést, de a zenekar nem szólt. Aztán újra vezényelt, s megint csak nem szólt a zenekar. Ekkor a háta mögé bújott Weingartner, és a fülébe súgta: „geben Sie Auftakt”! Aztán adta a felütést, s mindjárt játszott a zenekar. Tudniillik azelőtt nem dirigált sohasem, és akkor megfogadta, hogy többé nem is fog dirigálni.

A hangverseny után természetesen akadtak, akik azt mondták, hogy szerénységtelenség volt tőlem, amiért nem engedtem át a zenekari mű vezénylését Bartóknak, nem kutatva annak valódi okát. Itt meg kell még említenem, hogy úgy a próbákban, min az előadáson Bartók meg volt elégedve a zenekar teljesítményével.

Bartók Béla első erdélyi turnéja nemcsak meglepő erkölcsi, hanem anyagi sikerrel is zárult. Amikor megcsináltuk az elszámolást, az utolsó lejig, s a rendezésért nem fogadtam el semmit, hálásan megköszönte, s még szerényen megkérdezte:

„mondja, Rezik, nem fizetett rá?” 17 ezer lej volt az összeg a nagyváradi koncert kivételével, mivel azt ott számolták el, onnan már hazautazott.

Erdélyi turnéja után tényleg Londonban hangversenyezett, ahonnan egyedül feleségemnek írt egy üdvözlőlapot, amelyet az újságok részére el is kértek tőle, amelyet azonban nem hoztak vissza. Épp úgy nem kaptam vissza négy kézírásos dalát sem, amelyeket nekem ajándékozott.

Londonba való utazása alkalmával meglátogatta édesanyját, akinek elmesélte az erdélyi sikereit. Édesanyja megható köszönő sorokat küldött nekem a turné nagy sikeréért.

Bartók művei, újdonságuknál fogva, lázba hozták a hallgatókat. Egyik, kitűnően zongorázó grófnő, a második hangverseny után a következőket mondta: „meglátja, Bartók zongoraművei egy új berendezésű zongorát fognak előidézni.”

Egy orvos barátom meg azzal állt elő: „miért hozod Bartókot ide, hallottam Szegeden, a kutyának sem kell a muzsikája, a fél műsornál otthagytam a hangversenyt.” Amikor kapacitálásomra mégis eljött a hangversenyre, ugyanaz az ember kijelentette: „tudod, hogy ma már élvezem a Bartók-muzsikát!”

Művei közül különösen nagyon tetszett a hallgatóságnak az *Este a székeleyknél*, amelyet többször megismételtettek, s utána mosolyogva odasúgta nekem: „legközelebb odanyomatom melléje, hogy nyolcszor egymás után.”

Mint már említettem, a zongorahangversenyezéssel, a második helyezés miatt, teljesen felhagyott. Pedig zeneakadémiai növendék korában egyenrangú riválisa volt Dohnányinak. Amikor Bartók szerepelt, mint növendék, azt mondták, ő a jobb, s amikor Dohnányi szerepelt, azt mondták, ő a jobb. Annyi bizonyos, olyan zsenik még nem voltak a budapesti Zeneakadémián, mint Bartók és Dohnányi. De épp olyannyira kiváltak a zeneszerzési szakon is. Bartók az op. 1 zenekari I. szvitjével, Dohnányi pedig az op. 1 I. zongora ötösével tűnt fel. Mind Thoman István, zongoratanárunk, mind Koessler János, zeneszerzés-tanárunk, legzseniálisabb növendékeiknek vallották mindkettőjüket. Koessler János mintha jobban szerette volna Dohnányit, mert vallomása szerint Bartók forradalmár volt. De az I. szvitjét roppant nagyra értékelte, és attól fogva véleménye is más volt Bartókról.

Itt meg kell említenem azt is, hogyan került Bartók a budapesti Zeneakadémiára. Édesanyját az áthelyezések során legutoljára is Pozsonyba helyezték, ahol Dohnányiéék laktak. Dohnányi már

régi növendéke volt a Zeneakadémiának, amikor egyszer hallotta játszani Bartókot. Nagyon megtetszett a játéka, s addig kapacitálta, hogy menjen a Zeneakadémiára, amíg édesanyja is úgy döntött. Dohnányival el is ment, s attól kezdve elválaszthatatlan, legjobb barátság fejlődött ki közöttük. Egymásról mindketten a legnagyobb elismeréssel beszéltek. A két nagy zseni mind a zongorán, mind a zeneszerzésben nagy ellentét volt. Dohnányi a zongorán abban volt utolérhetetlen és felülmúlhatatlan, hogy a billentyűt, azt a fadarabot, senki nem tudta olyan finoman énekeltetni, mint Dohnányi. Viszont Bartóknak volt egy olyan sajátos technikája, amit senki másnál nem tapasztalhattunk: az ízig-vérig ritmikus, kiértelmező játék. Minden hangversenyének végén száraz inget kellett váltania, annyira kiizzadt a jól kidolgozott ritmikai játéktól. Aki hallotta őt játszani, meggyőződhetett arról, hogy Bartók tudatában volt egyedülálló egyéni játéka, s mi meg is tudjuk érteni, hogy a csak második helyezéseért abbahagyta a zongorázást. De hála Istennek, az erdélyi turné megvalósulása ismét rákényszerítette a gyakorlásra, és így még sokáig élvezhettük rendkívüli zongorajátékát, ami engem különösen nagy örömmel tölt el, mondhatnám, hogy nekem köszönheti a világ, hogy élvezhette zongorajátékát.

Ami a zeneszerzési pályát illeti, itt is szolgálhatok eggyel s mással. A Zeneakadémia titkárával és gondnokával többször vitattuk Bartókot, s tőlük tudtam meg, hogy a könyvtárból állandóan kikért egy-egy partitúrát tanulmányozás céljából. Leginkább Wagnert és Lisztet tanulmányozta. A partitúrákat mindig pontosan, a jelzett időre visszavitte. Egy Wagner-opera partitúrát egyszer hosszú ideig tartott magánál, s amikor visszavitte, a könyvtáros mosolyogva megkérdezte: „mi történt Bartók úr, hogy ilyen sokáig magánál tartotta a partitúrát?” Bartók azt felelte: „nagyon nehéz volt megtanulni a partitúrát.” „Hogyan érti azt, hogy nehéz volt megtanulni a partitúrát?” – kérdezte a könyvtáros. „Igen, nehéz volt kotta nélkül megtanulni” – felelte határozottan Bartók. Meglepően kérdezte a könyvtáros: „csak nem tanult meg minden partitúrát?” „De igen, ezt nehéz volt kívülről bevágni.”

Sokat beszélgettünk a hangszerelésről is, mert a hangszerelése is különleges, olyan, amit se Strauss Richárdéhoz, se Debussyéhez, se Raveléhez, sem pedig Sztravinszkijéhez nem lehetett hasonlítani. A zenekari partitúrák tanulmányozása közben sok mindenre magától jött rá,

amire nem tanították meg a hangszerelési órákon (pl. a 4 kürt használatára maga jött rá).

Sok elméleti problémán is törte a fejét, amiket meg akart valósítani. Pl. az előjegyzéseket, a kulcs után, feleslegesnek tartotta azért, mert ezt minden hangjegy elé oda lehet írni. Nagyon szerette a ritmikai taktusváltozásokat. Gyakran váltakoznak műveiben a 3/2, 3/8, 9/8, sőt 8/8, 5/8, 7/8, sokszor jelezve, hogy a rendkívüli beosztású taktusoknak a felosztása látható legyen, mondjuk a dirigálást illetőleg.

Egyik zongoraművénél a jobb kézbe 4 keresztet, a bal kézbe 3b-t jegyzett elő. Amikor megkérdeztük tőle, miért tette ezt, azt felelte: „a csokoládé is jó külön, meg a kifli is jó külön, miért ne volna jó együtt a kettő!”

Bartók Bélával legutoljára Budáról jövet, az autóbusszon találkoztam, amikor nagy meglepetésemre azzal fogadott, hogy ugye most jöttem Brüsszelből. Mire azt kérdeztem, honnan tudja? Azt felelte: „mindenki tudja, hogy lányát elvitte a nemzetközi zongoraversenyre.” Mindjárt meg is ígérte, hogy Alíz lányomat elvállalja tanítványának. Ez 1938-ban volt.

Azon fáradozom, hogy itt, Kolozsváron, ahonét az első erdélyi turnéja elindult, egy igazán nagyszabású, méltó Bartók-émlékünnepélyt rendezzek meg.

Kolozsvár, 1947. VIII.

Regéczy Éva

HARANGSZÓ '56

Sok éve történt. Otthon jártam anyámmal a falujában. Zabola Háromszék gyöngyszeme. A fák roskadoztak gyümölcsaik súlya alatt. Felajánlottam, hogy készítek egy finom rétest. Alma volt, túró is akadt, így elkészült két rúd almás és két rúd túrós, mindenki örömére. Ám várni kellett, mert forró volt. Így anyámmal eldöntöttük, hogy sétálunk egyet.

Bámultuk az utcákat. Tele voltak virággal meg szépséggel az ápolt otthonok. Amikor visszatértünk, a konyhában egy idős ember ült az asztalnál, és falta az én rétesemet. Sőt, zabálta. Mindössze két darab rétes maradt a tálon. Az öregúr hatalmas, barna medvére emlékeztetett. Bús, nagy feje volt és széles válla. Bámultam, ahogy az utolsó rétesek is eltűnnek a szájában.

– Rózsika néni, mi ez?! – csattantam fel.

A nő zavartan nézett rám.

– Hát, ő Miklós bá.

– Na és?!

– Tudod, én mondtam neki, hogy a rétest te készítetted, de leintett. Hát, mit tehettem volna? Üssök a kezére?!

Az öreg hol rá, hol rám tekintett. Arca közömbös volt. Mintha semmi köze sem lenne a dologhoz.

– Majd készítesz másikat, mondjuk holnap. Van hozzá minden.

– Na persze! Holnap, szombat-vasárnap, tele van a ház sáskákkal. Na, még csak az hiányzik! Éppen megütne a guta.

Az öreg lassan szedelőzködött, morgott valamit a bajusza alatt, amit köszönésnek is lehetett venni. Olyan mérges voltam, majdnem megpukkadtam.

– Most – mondtam. – Most azonnal újra elkészítem.

Anyám savanyú arckifejezéssel megkérdezte:

– Hol vannak az almák, hogy reszeljem?

Rózsika néni kékült-zöldült, mert újra be kellett gyújtania a tűzhelyt. A férje, Sankó bácsi kacsinzott nekem, és elment aprófát vágni. – Legalább én is eszem belőle, mert a sáskáktól nem látnék semmit – mosolygott.

Persze a rétes elkészült, az lett a vacsoránk. Láttam, hogy Rózsika néni köszörüli a torkát, és készül valamit mondani.

– Hát, az úgy volt – kezdte –, hogy Magyarországon kitört az 56-os forradalom. A székelyek csendesek voltak, de felkészültek egy esetleges provokációra. Ruhástól feküdtek le, csak úgy, az ágy tetejére. A ház belső ajtajánál ott támaszkodott a balta, a bunkósbot, a kasza stb. De csend

volt. Még csak nem is álltak meg egymással beszélgetni az utcán, mint máskor. Semmi gyanús. Késő este volt. A postahivatalban dolgoztam, mert akadt munka. Egyszer csak furcsa zaj üti meg a fülem. Zs-zs-zs-zs, mintha száraz valamit kaszálnának. Nem voltam rest, a mellettünk álló református templom tornyába mentem fel, csak úgy, papucsosan. A szemem kitágult. A falu felé vastag, szalagszerű valami közeledett. Az adta ki a furcsa hangot. Nem féltem, átléptem a lépcső korlátján az egyik lábammal, és elkaptam a harang kötelét. Belekapaszkodtam, és ellöktem magam a korláttól. Teljes erőből löktem el magam, hol az egyik falhoz, hol a másikhoz csapódtam. A harang meg engedelmeskedett, és a néma csendben elkezdett kongani. Mind erőteljesebben szólt. A papucsom leesett, de nem törődtem vele. A kezem véres volt, amint a falhoz verődött, a térdem szintén. A hátam is nedves lett. Tudtam, az is csak vér lehet, de nem törődtem vele. Csak vergődtem a két fal között. A harang meg kísértetiesen kondult a néma éjszakában. Már úgy éreztem, elájulok, de még volt erőm visszamászni a grádicsra. Mikor kinéztem, a vastag szalag darabokra szakadva futott az ellenkező irányba. Tudtam, hogy emberek. A falu házaiban kigyúltak a fények. Feleletként hallottam a többi falu harangját.

Sankó, a férjem felszaladt utánam.

– Mi van?! – kérdezte ijedten.

– Odanézz! – mutattam az ablakból jól látható futó embereket.

– Aha – felelte. – Ezek jöttek minket meglepni. Látod, lelkem, még jó, hogy volt munkád. Siránkoztál, hogy éjfél után is dolgoznod kell. Lásd, milyen jól gondolkodott helyetted az Úr. Másnap megjelent a faluban egy csoport román katona-

tiszt. A főnökük üvölni kezdett az összecsődült lakók előtt. A székek csak álltak közömbösen, és hol egymásra néztek, hol a vállukat vonogatták. Előbb-utóbb rádöbbenek arra, hogy ezeknek üvölthetnek románul. Erre átvette a szót a másik. Tört magyarsággal követelte, hogy lépjen ki az, aki meghúzta a harangot. Mert ha nem, akkor tíz embert visznek el egy helyett. Feszült csend. Én otthon voltam elbújva, mert csupa vér voltam. Ekkor lépett ki a tömegből Miklós bá.

– Én voltam! – mondta felemelt fejjel, büszkén.

Ha a tisztnek esze is lett volna, rájöhetett volna, hogy Miklós bá messze lakik a templomtól.

Elvitték.

– Egy pillanat – mondta határozott fellépéssel, és odalépett egy fiatal legényhez. Rákacsintott, és ennyit mondott: – Vigyázz a kutyámra, éhen ne haljon!

– Meglesz, Miklós bá, majd hazaviszem.

– Az jó! – Egy pár férfivel kezét rázott és elment.

A székek fél szavakból is értik egymást. Még aznap mindent széthordtak az öreg tanyájáról. Kár volt, mert ezeknek csak egy bűnbak kellett.

Hogy kapott-e verést, azt sosem mondta, de biztosan nem gratuláltak neki. Csekély 18 évet ült. A teteje, hogy a fogvatartói sétáltatták. Hol az egyik, hol a másik fegyházba. Félték, hogy a székek egy csoportja még kiszabadítja. Se levél, se csomag nem jutott el hozzá. Azt mondja, még az aradi várban is ült.

Ezért van az, hogy bármelyik házba beteszi a lábát, azonnal elébe raknak mindent, ami jó. Hát, rám haragudjál, mert hagytam megenni a rétest.

Könnyes szemekkel hallgattam a mesét.

– Semmi baj! Már itt a másik rétes. Ehetünk!

Idézőjel

Minden elmúlik, mint az álom
Elröpül, mint a vándormadár,
Csak az emlék marad meg a szívben,
Halványan, mint a holdsugár.

Friedrich Schiller

Amikor mindennek vége, akkor nem az ellenfeleink szavára, hanem a barátaink némaságára fogunk emlékezni.

Martin Luther King

Csótiné Borócsik Irén

Jámborné Péterszabó Ilona

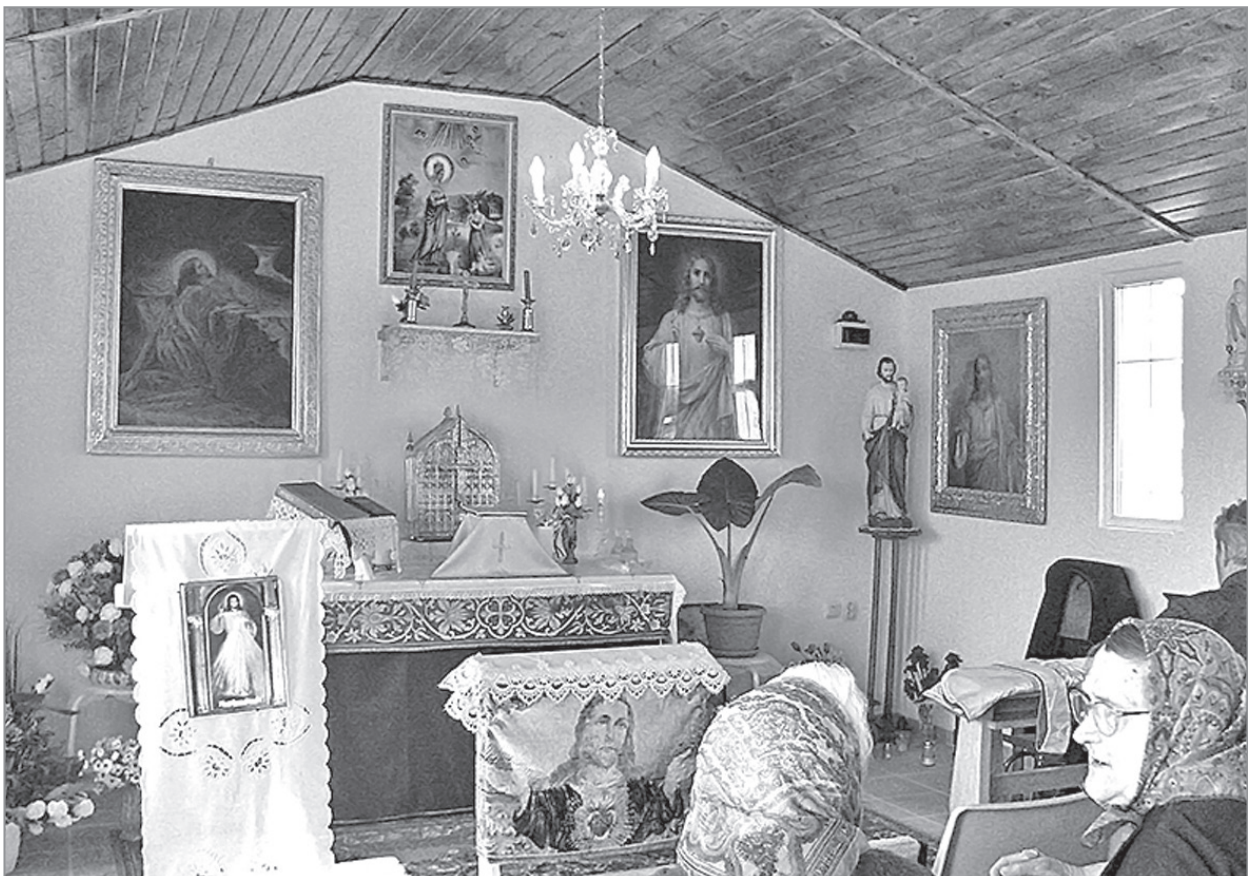
MÁRIA KÚTJA (2.)

1918-ban meghúzták a határvonalat. A kút látogatottsága rohamosan megcsappant. Később, magas egyházi körök érdekeire hivatkozva, meg is tiltották. A tornyaiak szerint így akarták növelni Mária-Radna forgalmát. Lukács öspörös egy Faragó József nevű bácsival lebontatta a kápolnát, mert nagyon megharagudott amiatt, hogy az emberek szombat esténként és vasárnap inkább a kúthoz jártak imádkozni, mint a templomba. A kápolna falából disznóólat építtetett magának az öspörös, és jutott a deszkából Jóska bácsinak is. Ám egyiküknek sem volt szerencséje az állattartáshoz. A jószágok minden évben következetesen elpusztultak, amíg az öspörös le nem bontatta az ólat is. A faanyag egy részét visszavitette a kúthoz, és azt körbekerítette, a többit pedig elégette.

Az idők folyamán többször is megpróbálták betemetetni a kutat, de a víz makacsul a felszínre tört. Mondják, akármekkora szárazság is legyen, Mária kútjában soha nem apad ki a víz...

Dusik Örszikéről azt tartják, hogy Aradra kerülve elrosszult, megesett lány lett. A kételkedők ebben vélik fölfedezni a bizonyítékát annak, hogy az egész kúthistória csak mese habbal, mert miért nem vigyázott Mária a kis kegyeltjére? A hívők pedig az öspöröst hibáztatják sorsáért, mert neki módjában állt volna zárdába vitetni a szent és hívő kislányt, de nem törődött vele, mivel nagyon szegény volt.

Örszikének négy gyermeke született. Még anynyt tudnak róla, hogy a szomszédasszonyának pontosan megjelölte halála óráját: „– Holnap ti-

A tornyai kápolna oltára

zenkettőkor én meg fogok halni” – mondta, és ez így is történt.

Lukács Imre öspörös öregségére nem akart magára maradni. Tornyán nem volt senkije, Battonyán viszont éltek rokonai. Péter Tóni és Szepcsik Ilus rejtette el egy szárkúpban egy éjszaka, és onnan egy Pascu Radu nevű kocsis csempészte át a szekérderékban, miután jól felpakolták a kocsit szárral a keresztrúd és a vendégrúd segítségével. Akkor még létezett a kettősbirtokos levél, akkoriban sokan foglalkoztak csempészéssel. Lukács Imre öspörös sírja a battonyai temetőben van a kápolna oldalánál. A sírkőn úgy van föltüntetve, mint tornyai esperes.

Még egy csodát tartanak számon a tornyaiak. Télvíz idején is a Mária-kúthoz jártak vízért az asszonyok. Egy alkalommal minden csonttá fagyott, a kutat is vastag jég borította egészen a karimájáig. A jégbe pedig ujjnyi vastagságú aranyszínű betűkkel a következő föliratot véste valaki: „Ó, Mária, segíts!” Az emberek sokáig a csudájára jártak, majd kikapargatták a betűket, és elvitték haza.

Pécska felől jövet Tornyára már a műútról látható jobb oldalt a falu szélén a fehérre meszelt kútkáva és a körülötte pompázó piros rózsabokor. Zsebkendőnyi helyet foglal el a kút, a kerítés és a festett tábla. Az öreg Kobert Jóska bácsi csináltatta meg a kutat, amikor hazajött Amerikából. Ő kődudákkal bélelte ki a kezdetleges kútfalat. Egy láncon függő rozsdás pléhvödörrel lehet felszínre húzni a vizet. Tiszta, hűsítő és kissé furcsa íze van, de nem kellemetlen. Megtöltünk egy üveget, a többi sajnáljuk kiönteni, így inkább visszalötytyintjük a kútba. Habzik, sistereg, pezseg, akár a szódavíz. Akik évek óta tárolják otthon üvegekben, állítják, hogy olyan tiszta marad, mint friss korában. A kút elé Megyeri Anna, a falu festőasszonya festette az emlékeztető táblát, amely a jelenést ábrázolja. Egy kis könyvecskéből ihletődött, amelyben a jelenésről volt szó, képekben és történetekben. Az írásos dokumentum azóta elkallódott. Annuska néni annak idején megmutatta az akkori plébánosnak, aki nem kifogásolta, hogy az emberek kijárjanak a kúthoz, de ő nem tehetett

Hívek a tornyai kápolnában

semmit, mivel a könyvbe foglaltak állítólag nem voltak egyházilag jóváhagyva. Egy írásos utalást találtunk csak a történet igazolására a Prothocolum Hispitalis Tornyensis Nec Ecclesia et Parochia című, 1765-ben íródott könyvben, amelynek utolsó bejegyzése szó szerint a következőképpen hangzik: „1902 szeptember 12 a régi töredezett templomi kövezés fel lett szedve és Kovács Lajos aradi műépítész által 1180 koronaért új, színes lapokkal lett kirakva. A templom kövezési költsége az úgynevezett »tornyai Mária jelenések« pénzéből kifizettetett.”

Egy alkalommal Redácné asszony jégeső után kiment a kúthoz közeli búzatáblába, hogy megtekintse a keletkezett kárt. Meglepetésére a kút környékén alig talált levert búzát, a virágokon meg éppenséggel semmi nyomát sem látta a kiadós jégesőnek. A falusiak erősen hiszik, hogy Tornyát éppen Mária óvja a jégveréstől.

Egy másik asszony Mária kútjából hordta a vizet a nagymosáshoz, és bizony erősen kisebesedett az egyik keze.

Most is akadnak olyanok, akik kijárnak a kúthoz énekelni és imádkozni a Mária-ünnepeken, és rendszeresen fogyasztják a kút vizét különböző betegségek gyógyítására, enyhítésére.

Az igaz hit pedig most is csodákra képes...

Lészay Béla

TOSCANAI KIRÁNDULÁS

A nemrég, végleg eltávozott barátunknak, Lészay Bélának, a Sors megadta, hogy nyugdíjasként eljuthatott a világ számos „szép és érdekes” pontjára. Utoljára Toscanában járt. A gyilkos kór már benne „munkált”, de tartását, jókedvét még nem kezdte ki, élményeit naplószerűen, hangulatosan leírta, és néhány barátjának címezve, az internet hullámain szétküldte. Rám is gondolt.

Mivel beszámolója „csak” barátainak szólt, úgy gondoltam, legyen az szélesebb körben elérhető, legyen nyilvános.

Béla írt, de többes számban fogalmazott, így is írták alá a leveleket.

Drága Barátaink!

2014. október 29.

Fárasztó, 16 órás utazás után szerencsésen megérkeztünk Lido di Camaioréba, a toscanai körutazásunk szálláshelyére. Átutaztunk Svájcban. Gyönyörű időnk volt, 16-18 fok, ragyogó napsütés. Amint lebukik a nap, hűvös lesz. Séta közben kimentünk a tengerpartra naplementét lesni.

A Hotel Mariottéban lakunk. Most lesz az eligazítás a további programokat illetően. Ildi lement „jegyzetelni”. Utána vacsora. Mára ennyi elég.

Október 30.

Mivel a hangom még mindig nem tökéletes, nem telefonálok, nem skype-olok, inkább írok, de röviden! Kétórás buszozás után szikrázó napsütésben (délben 20 fok volt!) Firenzébe érkeztünk, ahol közel négy és fél óránk volt ismerkedni a

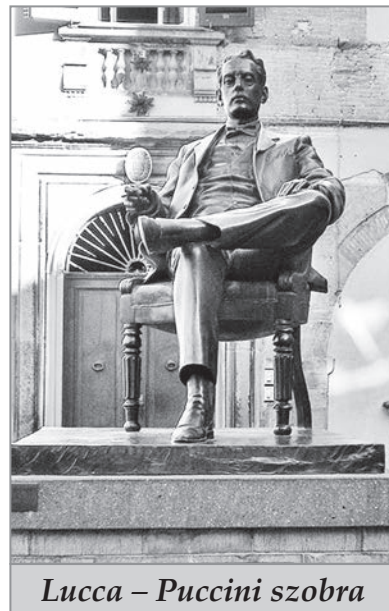
Firenze

szépségekkel. A Palazzo Vecchio, a katedrális, a San Croce-templom, a Ponte Vecchio, a Pitti-palota és az Uffizi „csodálása” és fotózása nem maradt el, bár a szembe sütő nap és a szűk tér nem kedvezett a fényképezésnek, de azért igyekeztünk!

Bejuthattunk volna a képtárba is, nem volt nagy sor, de arra távolról sem elég egy szűk óra, így sajnálatunkra azt kénytelenek voltunk kihagyni. Kárpótolt viszont a katedrális megtekintése. A végén, miután összeverődött ismét a társaság, busszal elvittek a Piazzetta Michelangelóra, ahonnan pazar kilátás nyílik Firenze panorámájára. Holnap, ha minden sikerül, Lucca és Pisa következik. Talán egy kicsit túl sok szépségben is van részünk.

Október 31.

Nehéz nap volt a mai! Nemcsak azért, mert két helyre is ellátogattunk, de azért is, mert az első helyen, Luccában, Halloween-örület volt, és a szélrózsa minden irányából sereglettek ide az álarcos „örültek”. Tömeg, nyüzsgés, hangzavar... Mi közöttük próbáltunk minél több nevezetességet megnézni. Ez a rendelkezésünkre álló pár óra alatt nagyjából sikerült is,

Lucca – Puccini szobra

Pisa – A ferde torony

főleg szép templomokat láttunk. Állítólag Luccában 100 is van belőlük. Láttuk Puccini szülőházát, felmáztunk és sétáltunk a várost körülvevő falakon, illetve bástyákon. A végén nagyot rohantunk, nehogy lekéssük a találkozót a többiekkel, főleg a busszal!

Utána nyomás tovább Pisába. Mi „csak” Olaszország egyik ékességét, a Piazza dei Miracoli

(Csodák terét) néztük meg, bementünk a keresztelő templomba és a Dómba, a ferde tornyot már nem másztuk meg, csak letről csodáltuk és támasztottuk, nehogy tovább dőljön. Fantasztikus a Dóm épületcsoportja, különleges remekmű. A közeli Carrarából vontatták ide hozzá a márványtömböket. A mellette levő márványfalú temetőbe annak idején Palesztinából hozták hajórakomány számra a földet, hogy a pisai polgárok szent földben nyugodhassanak. Holnap nem pihenő, hanem Siena következik.

Az idő gyönyörű, délben továbbra is 20 fok van. Mire este hazaértünk, már lehűlt 16 fokra, de a reggeli induláskor eddig 11 fok körül volt a hőmérséklet.

November 1.

Elvértve az autópálya feljáróját (profikkal is előfordul) 2 óra helyett 3-ig élvezhettük a szerpentinnek a toscanai ősz csodálatos színeit. Sienában, a gótika fellegvárában ezért kevesebb időnk maradt a báméskodásra, de a látottak mindenért kárpótoltak. Az erődítményszerű városkapun áthaladva 20 percnyi gyaloglás után elértük a Palazzo Pubblico híres gótikus városházát. Nem álltunk itt meg, hanem siettünk a Dóm térre. A hatalmas román stílusú Dómot a XII. században kezdték építeni, kupolája a pisai Dóm keleties hangulatára emlékeztet. Vettünk jegyet, megnéztük a Dóm múzeumát az eredeti XII. századbeli szobrokkal, majd a régi templom kiásott maradványait, freskóit, végül a leírhatatlan szépségű keresztelő templomot. Rövid sorbaállás után beléptünk a lenyűgöző Dómba. Pompás szószék, szentély, oltár, a padlón rendkívüli kidomborodó

Siena

márványmozaiok, oszlopok. Leírtam a leírhatatlant, mert mindez egyszerűen leírhatatlan.

Visszatérve a főtérre: a közepén a híres szökőkút, a Fontana Gaia csalja a látogatókat, ez a városháza 102 m magas tornya mellett van. Visszafele a kereskedők loggiáját elhagyva Siena legrégebbi szentje, Szent Katalin szülőházából kialakított kápolnaegyüttest tekintettük meg, majd a puritán egyszerűségű San Domenico gótikus csarnoktemplomban mondtunk hálát a sok csodás szépségért meg a továbbra is velünk tartó remek időért. Holnap pihenősebb nap ígérkezik, az itteni tengerpartra készülünk tenni egy kiruccanást.

November 2.

Ma lett volna ugyan egy fakultatív kirándulás, de mi arra nem mentünk el, úgy gondoltuk, kell egy kis lazítás, egy kis „áramszünet”, hogy aztán megint mehessen minden tovább. Délelőtt kísértünk a tengerpartra, felmentünk a tengerbe mélyen benyúló hídra. Egy nagyot napozva élveztük a sós levegőt és a tavaszi őszt. Ildinek lett volna egy ötlete: béreljünk biciklit, és kerekezzünk el a közeli faluig. Mivel én nem szeretem a „drótszamarat”, másrészt nem ártott egy kicsit kímélni az

Pihenőnap

utóbbi napokban igencsak igénybe vett lábizmainkat, a kerékpározás elmaradt.

Így hát élveztük a semmittevést, nagyot sétáltunk a különféle pálmákkal szegélyezett, szépen kikövezett, fémpadokkal ellátott széles sétányon.

A tengerpart fövenyén kutyás gazdik sokasága sétált. Mások – kutya nélküliek – lovagoltak, a magasban motoros sárkányrepülők köröztek, a vízen több tucatnyi vízi alkalmatosság úszkált.

Ittlétünk alatt először volt részem egy kis délutáni szundikálásban. Majd tévé, egy kis számítógépezés, skype. Nem maradt el a vacsora sem. Így nézett ki a mai pihenőnapunk.

Reméljük, hogy a ti napotok is kellemesen telt. A holnapi „vizontlátásig” sok szeretettel ölelünk benneteket.

November 3.

San Gimignano, a tornyok világhírűvé vált városkája egy magasabb domb tetején terül el egymás mellett ágaskodó 13 bástyaujjával. Várból alakult várossá. Attila hunjainak dúlásától Szent Gimignano modenai püspök védte meg, innen a városka neve is. Központja a Piazza della Cisterna, közepén egy régi kúttal. Legmagasabb épületei: a két városháza bástyái. A régebbi 51, az újabb 54 m magas. A térre néz a főtemplom, a XII. században épült Basilica di Santa Maria Assunta, vagyis a dóm. A quattrocento idején bővítették a S. Fina kápolnával, falain Ghirlandaio freskója és más művek. A városka bővülése során a meglévő várfalat két újabbal építették körül, aztán egy pestisjárvány idején szinte elnéptelenedett, ezért is maradt meg a középkori jellege, szinte semmi újat nem építettek a városközpontban.

Egyedülálló hangulata van. A bortermelő vidéken egymást érik a szőlőültetvények. Délután egy nagy családi gazdaságot ismertünk meg. A Fattoria Poggio Alloro 100 hektáron biogazdálkodást

San Gimignano

folytat, 30 hektár szőlőt művel, mintegy ezer olajfája van, de természetesen kukoricát és napraforgót, sőt sáfrányt is, ami igen jól fizet (1 gramm 32 EURO). Évente mintegy 800 grammot szednek össze. Tenyésztene eladásra szánt teheneket is.

Borkóstolóra invitáltak. Előtte adtak egy kis borkorcsolyát, saját készítésű szalámit, svartlit, sajtokat, olajbogyót saját sütésű házikenyérrel. Csúszott is minden. A társaság jó része vásárolt is.

Ez is szép nap volt, de már nem felhőtlen, gyakran beborult az ég. Csak még holnap bírja ki eső nélkül, akkor elmondhatjuk majd, hogy csodálatos volt minden.

November 4.

Örültünk, hogy eddig minden jól sikerült, de a mai nap nem a mi szájizünk szerint alakult. Reggeli után már kicsit esett az eső, majd egy órányi szünet után csak úgy záporozott az égi áldás, hatalmas dörgésektől kísérvé. Még szerencse, hogy nem indultunk útnak, azt viszont sajnáljuk, hogy így kimaradt Viareggio.

Vegyük úgy, hogy valaminek kell maradnia legközelebbre is. Délutánra kiderült. Lesétáltunk a tengerpartra, hatalmas hullámokat korbácsolt az erős szél. Ez is Toscanához tartozik, mint ahogy az itt termesztett szelídgesztenye is.

Tegnap megfeledeztem valamiről: a San Gimignano környékén élő rengeteg vaddisznóról. Meg is kóstoltuk a belőle készült híres szalámit. Kicsit csípős, de finom! Mellesleg az ára is borsos.

Esős nap – Carrarai márványból készült szobor

Este csomagolás, készülődés a holnapi emberpróbáló 16 órás visszaútra. Kora reggel, 6-kor reggeli, 7-kor már robogunk hazafelé. Az út nem lesz leányálom, de az itteni sok szépségnek ez is az ára. Mivel holnap egész nap a buszon leszünk, legközelebb csak csütörtökön jelentkezünk, addig is sok szeretettel ölelünk mindenkit.

November 6.

Minden jónak egyszer vége szokott lenni. Ez történt velünk is. Szerdán hajnali 7-kor indult a

Hazafelé – Havas táj a buszból

buszunk Lido di Camaionéból, 19 fok volt, és szakadt az eső. Milánónál óriási dugó fogadott, lassan araszolgattunk. Átérve Svájcba havas eső és havas táj fogadott. Az egyik alagút után igazi havazás és a 3 fok jelezte, bizony már közeleg a tél.

Német földre érve szakadó esőben folytattuk... volna az utunkat, ha a közútiak és a vasutasok sztrájkja, valamint egy nagy kamionbaleset Freiburg közelében nem tesz keresztbe nekünk. Az autópálya mindkét irányba lezárva! Kénytelenek voltunk Franciaországba, Kolmar felé kerülni, majd mellékutakon, városokon keresztül araszolgattunk előre.

Minden autópálya „bedugult”. Nem részletezem tovább, 18 órás buszozás után értünk el Kölnbe. Minden porcikánk sajgott, négyszögletesre ültük az alfelünket. Háromóránként megálltunk pisi- és cigiszünetre. Kölnben már szép őszi éjjel fogadott, 10 fok volt és – nagy szó – nem esett az eső! Az utolsó vonatot persze lekéstük, taxival haza, nyomás aludni.

Mindent összevetve, szerencsésnek mondhatjuk magunkat, mert rengeteg csodálatos dolgot láttunk – remek időben –, élveztük a toscanai őszi szépségét! Az utánunk érkezett csoportot őszintén sajnáltuk.

Most reggel hallottuk, hogy Rómát és környékét özönvízszerű eső sújtja.

Tehát, megismétlem: szép volt, jó volt.

Sok szeretettel ölelünk benneteket, Béla és Ildi

Kedves Béla! Ha a Mennyei Szövétnek korrektúráját befejezted, és majd elolvasod ezt a rövid beszámolódat, remélem, nem haragszol meg reám, a barátodra, Piroska Pityura, hogy engedélyed, beleegyezésed nélkül elküldtem azt a „földi” Szövétneknek.

Kövér Péter

HALLJUNK SZÓT!

AVAGY SZÁZ SZÓNAK IS EGY A VÉGE

A SZÓ a nyelv legkisebb jelentéssel bíró egyisége, mondja Arisztotelész a *Hermeneutika* című művében. Idegen SZÓval a SZÓ neve lexéma. Van önálló hangalakja, formája és jelentése. A szövegkörnyezettől függően lehet egy nyelvben akár több jelentése is. Például a hal szavunk. Azonos hangalak, viszont más nyelvben más jelentéssel bír. (Pl.: Felment a székel Bukarestbe, és a lóversenyen minden pénzét egy almásderes befutóra tette. Miután ez már lóhosszal vezetett, harsányan biztatta, hogy „jól fut, jól fut, jaj, de jól fut!” Fă cum vrei, dar stai până ajunge!)

A SZÓ a világ (vagy tapasztalat) azonosításának az eszköze. Ha a SZÓ arra szolgál, hogy valamit egyedileg azonosítsunk, akkor tér és idő koordinátákba helyezzük el a szótömeget, azaz hellyel és időponttal látjuk el. Minden, aminek van tér- és időbeli kiterjedése, az már valami, azaz nem semmi. Ha viszont ismertnek vesszük az itt és most kategóriákat, akkor az elnevezendő dolog attól függően kap más nevet, hogy milyen közel vagy távol vagyunk hozzá, azaz az absztrakt/konkrét kontinuum mentén hol is tartunk. (Csak ha valaki nem értené, egykoron osztályfőnököm így magyarázta az idő, tér és tömeg összefüggését az én intellektusomhoz mérve: „Ha jó az idő, a tömeg lemegy a térre.”)

Ha ismerünk egy SZÓt, képesek vagyunk megjegyezni, felidézni, helyesen kiejteni és leírni, megfelelő helyzetben és nyelvtani szabályok szerint használni, ragozni és képezni, rövidíteni és becézni, összekötni és szétválasztani, fokozni és lefordítani, keresni és csépelni, értelmezni és újítani, pongyolába és hexaméterbe öltöztetni.

A helyzettől függően, mi jobb? Ha valaki SZÓtlan vagy SZÓszátyár, SZÓkimondó vagy SZÓfukar? A SZÓ lehet jelSZÓ, varázsSZÓ, de SZÓjáték is. Lehet SZÓt érteni és SZÓt váltani, SZÓtagolni. Lehet valaki SZÓvivő, SZÓszóló és SZÓfogadó, meg SZÓra se érdemes, lehet előSZÓ, utóSZÓ, jövevénySZÓ és SZÓtörzs. Felnézünk a SZÓszékre,

lapozunk a SZÓtárban. Összefüggésbe hozzuk a SZÓbeszéddel, a SZÓrenddel, a SZÓkinccsel és a becsülettel. Lehet szaporítani, SZÓt állni vagy SZÓt szegni. Lehet hozzá jutni és megvonni.

Lehet szép SZÓ, szitokSZÓ és bele lehet elegyedni. Lehet békítő SZÓ és „veszélyes fegyver” (Bródy). Csak azt tudnám, hogy milyen kategóriába tegyem? Pozitív vagy negatív? Végül is, attól függ, ki, mikor, hol, kinek, miért, miért ne mondja? A torkodon akadhat, de hányhatod is (mint borsót falra). Lehet súlya, és elszállhat, mint az ige (szállóige). Verba volant.

Démoszthenész mondta, SZOphoklész írta. Számon tartjuk az elsőt (mama) és az utolsót (Licht, mehr Licht, az utolsó SZÓ jogán). Lehet zenei SZÓlam és prózai SZÓzat. A Stradivari is SZÓl, de a sors is közbeSZÓlhat. Ugyanakkor száz SZÓnál is szebben beszél egy piros rózsa vagy egy SZÓvirág. Van előSZÓ és végSZÓ, de száz SZÓnak is egy a vége. SZÓlni lehet be és ki, át és meg, le és fel, el és vissza, rá és hozzá. A SZÓ lehet jövevénySZÓ és idegenSZÓ, hatalmi SZÓ és elhaló SZÓ. Meg lehet adni a SZÓt, megragadni a SZÓt, megvonni a SZÓt és lehet félremagyarázni a SZÓt. Mindenki másként csinálja. („Mindenki” – LGT). Hát, erről van itt nagy... SZÓ! Akkor most hozzáSZÓlok ahhoz, amit az előttem SZÓló SZÓló SZÓSZÓló SZÓlt.

SZOmbaton SZOdomában lóbaSZÓ SZOvjet SZOcialista SZOlidaritástüntetésen SZÓnokolt!

Felvidít vagy SZOmorít, élénkít vagy álmosít, a torkodon akadhat, de fűzni is lehet, letaglóz vagy feldob, kellően adagolva már költészet, és olyan, mint a bor. A párhuzam kézenfekvő. A SZÓt társban, a bort Bordeaux-ban boroshordóban tárolják. Ezt bizonyítandó csabai képzőművész barátom mesélte, hogy hallott a rádióban egy riportot a százéves János bácsival.

A csilingelő hangú riporternő a hosszú élet titkáról faggatta az öregot.

– Hát, nincsen nekem titkom, aranyoskám!

– Mégis, hogy tölti az idejét?
 – Hát, hogy is? Felkelek, iszok egy kis bort, aztán körülnézek, megreggelizek jól, aztán iszok egyet, és megetetem a jószágot. Utána iszogatok egy kicsit.
 – Állj, állj, állj! Ez így nem lesz jó! Még azt mondják majd, hogy mi, a rádiótól, az alkoholizmust propagáljuk.
 – De mit csináljak, mikor ez így megy majd száz éve?!
 – Hát, ne mondja, hogy iszik! Mondja azt, hogy olvas!
 – Értem, az ivás helyett olvasás. Jó, nekem mindegy, aranyos. Legyen így, ha akarja.
 – Akkor kezdjük előlről, János bácsi! Mi a titka a hosszú életnek?
 – Hát, aranyoskám, nincsen nékem semmi titkom.
 – Hogy telik egy napja? Azt mesélje el!
 – Hát, az úgy telik, hogy felkelek korán, és mindjárt isz... izé, olvasok egy kicsit, aztán megreggelizek jól, és olvasok még egyet. Megetetem a jószágot, aztán olvasok hamar még egy cseppet. Megtömöm a pipámat, majd egy rövid olvasgatás után, kiballagok a szőlőbe. Ottan először is olvasok, majd kapálgatok, kacsolok, rigolórozok, és megebédelem, amit hoztam. Akkor aztán olvasok egy kiadósat. Utána szundikálok egyet a présházban, mert már öreg vagyok. Miután olvastam még egy keveset, elballagok a ko... izé, a könyvtárba, igen, a könyvtárba, ahol találkozom a komámmal az... olvasókörben. Na, csak ekkor jön az igazi nagy olvasás! Mert a komámban is igen nagy a

tudásszomj. Amikor aztán már jól beolvastunk, és kidobnak a... könyvtárból, akkor még átmegyünk a komához, mert annak van a pincében egy... nyomdája!

Nem egy békeszeretót ismerek, aki a SZÓt borral helyettesíti be, fordítva pedig csak János bácsit.

Ha a SZÓra poharat emelünk, azt pohárköszöntőnek hívják. Fordítva, a borról egész irodalom szól. Ha a kettőt összevonják, kiadja a „SZO-bor”-t. Ez nem lehet véletlen. (Tanú rá dr. Kocsis Rudolf. Vele érdemes SZÓt váltani egy, akár több pohár saját bora mellett.)

Végül is, akkor most mi a SZÓ? Igyál egy pint bort, és megtudod, hogy SZÓ az, ami SZÓ. Párolé, párolé. Értjük egymást, ragyogóm, csillagom, szeretem a bort!

Most, hogy a SZÓkészletből kiválasztottam a megfelelő SZÓtagokat, éljen a SZÓlásszabadság! Ahol meg nem szabad SZÓlni, ott még mindig lehet beszélni, mondani valamit, közölni, magyarázni, hadoválni, karattyolni, motyogni, suttogni, pletykálni, híresztelni, hablatyolni, dadogni, kiabálni és egyáltalán hozzáfűzni még egy SZÓt az utolsó SZÓ jogán. Mert mindig az enyém kell, hogy legyen az utolsó SZÓ.

Aki ismer, tudja rólam, hogy nem vagyok a szavak embere, de azért tovább keresem a SZÓt, keresem a hangot, mert a SZÓ másik jelentése a hang. Ezt Árpitól tudom, márpedig ő nyelvész. A kakasSZÓ, ágyúSZÓ, harangSZÓ, zeneSZÓ, énekSZÓ nem hordoz tartalmat. Mint ahogy ez az írás sem arról SZÓl. De most már egy SZÓt se többet!

R. Á.

DIÁKOK TOLLÁBÓL

A költeménynek tudómértékes a verselése.
 Abafiban epizódok halmozódnak.
 Cristierna elvált Báthorítól, de már nem fogta ki Abafit.
 Szent Margit hosszú terjedelmű.
 Zrínyi éppen műve megírásakor ment feleségül
 A törökök vezére Sámán basa volt.
 A fiú bal oldali nyakán egy anyajegy volt.
 Michelangelo egy olyan fiatalembert ábrázol,
 akinek az izmai a helyükön vannak.
 Ali Csorbadzsi kincstár volt Törökországban.
 Robinson európai kultúrával szerette volna felszerelni a lakatlan szigetet.
 Koppány vérrontást rendelt.

Istvánék megpillantották a négytornyú Ajtony vezér várát.

Emma apácázárkában nevelkedett.

Ádám felesége Borbéla.

A fáraó szabadságra küldi a rabszolgákat.

Ádámban megfogalmazódik az egyenlőség egyenlete.

Éva *Az ember tragédiája* egyik színében Paradicsomlány.

Turi Danit annyira megbabonázta a grófnő, hogy majdnem kiszúrta a szemét a kaszával, miközben dolgozott.

A kiskarai parasztok tavasszal aratták a búzát.

Dani évről évre több pénzt termelt.

Piros Dénes

GONDOLATOK, EMLÉKEK A 70 ÉVES UTA-RÓL (III.)

Neumann Ferenc báró tehát eltávozott, de hogy mennyire maradandót alkotott rövid három év alatt, azt a következő két évtized fényesen bizonyította. Az 1948–49-es bajnokságban (még ITA néven) szerényen szerepeltek (Bonyhádi is eltávozott az első öt mérkőzés után), de a legnagyobb csapást Stiebiber János váratlan, 1949-ben bekövetkezett halála jelentette. A folytatásban (már Vörös Lobogó UTA-ként) a tizenkét csapatos A-osztályban új edzővel (**Dvorzsák Ferenc**) és megfiatalított csapattal (Bakucz II., Kapás, Boitos) indultak az aradiak.

És amire senki sem számított (ha némi szerencsével is, csak jobb gólaránnyal), újabb bajnokságot nyertek, sőt még a kupadöntőbe is bekerültek, ahol azonban alulmaradtak a CCA-val szemben.

A következő két év már gyengébben sikerült, és egy újabb edzőváltás után **Braun Kálmán** kijelentette: erősíteni kell, szükség van a remek Bonyhádít feledtetni tudó gólerős középcsatárra és legalább egy középpályásra. Szerencsére, a váradi ICO éppen anyagi gondokkal küzdött, így tőlük igazol-

ták át a sokszoros válogatott Váczi Györgyöt, aki szívesen jött, de egy feltételt szabott: az aradiak egyezzenek meg a remek formában lévő csapattársával, Serfőző Gáborral. Végül ez is megoldódott.

A két labdarúgót szeretettel és nagy várakozással fogadta városunk sportközvéleménye, és meglett az eredmény is.

A bajnokságban már harmadik lett a csapat, sőt bekerült újra a kupadöntőbe, ahol a többszörös bajnok CCA-val került szembe. A találkozóra a vadonatúj bukaresti Augustus 23. stadionban került sor 1953. november 29-én – **60000 néző** előtt. Az első 90 perc nem hozott gólt. A Pecsovszkyval megerősödött, esélyesebb fővárosiak nem bírtak az aradiakkal. Aztán a hosszabbítás 118. percében Váczi belőtte a győztes gólt: Dávid legyőzte Góliátot! A középcsatárt végérvényesen szívébe zárta a textilgyáriak közönsége.

A nagy siker szárnyat adott a csapatnak, amely a következő szezonban egyre jobban játszott, Váczi tovább lőtte a szebbnél szebb gólokat, így

1954-ben újra bajnokot ünnepelhettünk – ezúttal a negyedik alkalommal!

A következő 13 évben, a már 1957-ben újra csak UTA néven szereplő aradiak legfőbb gondja legtöbbször a kiesés elkerülése volt. Ennek több oka is lehetett, mint például az évente történő edzőcsere, a gyengébb játékosállomány, de megerősödtek az ellenfelek is.

A régen várt fordulat az **1968–69-es idényben** következett be, amikor is a már több éve működő Dumitrescu III. – Reinhardt edzőpárosnak sikerült egy igen ütőképese együtttest kialakítania.

Szerencsére, az eltelt nehéz periódusban a klub nem hanyagolta el az utánpótlás-nevelést, és ennek eredményeképpen egy tehetséges, fiatal generációja nőtt fel: Domide, Axente, Czako II., Şchiopu, Moţ és a két ifjúsági – Broszovszki és Sima –, akik helyet követeltek maguknak a „nagyok” között. De eredményesnek bizonyultak az újabb leigazolások is. Így főleg a kapus Gornea, majd Pozsonyi, Petescu, Leretter, Bíró és Bakos egészítették ki a játékoskeretet.

1968. október 6. Az új bajnoki idényben az aradiak a Iaşi-i Politehnica ellen Leretter révén a 29. percben megszerezik a vezetést, de senki sem örül... A néma csendben futótűzként terjed a szörnyű hír: meghalt Pecsovsky József.

A mérkőzés végén mindenki a tragikus esemény hatása alatt értesült arról, hogy szegény Csala a mérkőzést rádióban hallgatva hunyt el; így már nem örülhetett a győzelemnek és a további sikereknek. A bajnokság folytatódott, a bajnoki cím sorsa aztán rendkívüli izgalmak során csak az utolsó fordulóban dőlt el.

A Dinamo egy pontra közelítette meg az UTA-t, és mindkét csapat idegenben játszott. Végül a fővárosiak vesztek Craiován, viszont az aradiak megnyerték a kolozsvári mérkőzést. Ezzel ötödször lettek bajnokok!

Az egyre összeszokottabban játszó együttes a következő bajnoki idényben is tartotta jó formáját. Az őszi sorozatot ugyan csak a hatodik helyen zárta, de egy újabb sikeres igazolás szinte szárnyakat adott a folytatásban. Dembrowszky Ottó tizenöt góljával oroszlánrészt vállalt a hatodik trófea megnyerésében.

A két újabb bajnoki cím lehetőséget adott az UTA-nak a nemzetközi szereplésre, mindenekelőtt a BEK-ben való részvételre. Az első nekifutás a lengyel Legia ellen, sajnos, kettős vereséget hozott, köztük a varsói súlyos 1:8-at. Amikor egy év múlva az újabb próbálkozás első fordulójában az aradiakat a klub-világ bajnok rotterdami

Feyenoord-tal sorsolták össze, bizony mindenki egy újabb fiaskóra számított.

1970 szeptembere azonban örökké emlékezetes marad mindenkinek. Az első mérkőzésen a csapat szenzációs 1:1-es döntetlenre végzett a hollandok otthonában, majd egy újabb 0:0-ás aradi döntelennel (idegenben lőtt gólja segítségével) kiejtette nagy híré ellenfelét. Az egymást felülmúló játékosok közül is kiemelkedett Gornea kapus, aki szinte megbabonázta a vendégcsatárokat.

Arad örömmámorban úszott, és az európai sportsajtóban egy csapásra ismertté váltak a textilgyáriak váratlan, de megérdemelt bravúrukkal. A folytatásban azonban az újabb bravúr már nem sikerült. A jugoszláv bajnok Crvena Zvezda ellen mindkét mérkőzésükön alulmaradtak, és ezzel véget ért az UTA BEK szereplése.

Bajnoki helyezései révén azonban 1971–72-ben további alkalom nyílt a bizonyításra, az **UEFA-kupában**, ami fényesen sikerült. A Kun II., Popovics és Both játékosokkal megerősödött aradiak **mindhárom őszi mérkőzésüket** eredményesen abszolválták, túljutván az Austria Salzburgon, a lengyel Zagłębie Walbrziek és a portugál Vitoria Setubalon.

1972 tavaszán, a negyedöntőben aztán fejet hajtottak az angol Tottenham Hotspur nagyobb tudása előtt. De így is az addigi román csapatok kupaszereplései között **ez a teljesítmény egyedülálló volt!**

Elmúlt tehát a klub első huszonöt éve, amelyre mindenki oly szívesen emlékezik.

Kezdetben volt a báró ITA-ja, az első aranycsapat. Két bajnoki címmel és egy kupagyőzelemmel. Aztán következett a megváltozott textilgyári időszak újabb négy bajnokság és egy újabb kupa megnyerésével. Később pedig jött a nemzetközi sikerek korszaka a Feyenoord és más külföldi együttesek elleni bravúrokkal.

A hetvenes évek közepétől azonban beindult egy váratlan, de tartós zuhanási periódus, amely, sajnos, szinte napjainkig tart. Kezdődött minden azzal, hogy az 1978–79-es bajnokság hajrájában az UTA egy hallatlan balszerencsés hazai mérkőzésen 1:0 arányban veszített a Buzău (!!) ellen, és ezzel 33 év után – nagy meglepetésre – kiesett az A-osztályból. És hiába harcolta ki a következő három évtizedben öt (!) alkalommal is a feljutást, ez mindig újabb búcsúval zárult, nem sikerült a tartós megkapaszkodás...

Ennek az ellentmondásos, kritikus időszaknak az elemzésére egy hosszabb cikkre lenne szükség.

A csapat 2013-ban

A lényeg azonban mindenképpen az, hogy a gyakori edző-, játékos-, illetve vezetőségcsere miatt állandó feszültség és viszály jellemezték a klub működését.

A rendszerváltás sem használt, leépült teljesen a textilgyár, sorra jelentek meg a (főleg olasz) „befektetők”, akiknek sem türelmük, sem komolyságuk nem volt ahhoz, hogy egy új, ütőképes csapatot kialakítsanak. Nem beszélve az állandó anyagi problémákról, amelyek végül csak oda vezethettek, hogy 2013-ban bekövetkezett a totális anyagi csőd: megszűnt a csapat – elnevezésével együtt.

És amikor úgy látszott, minden végleg elvesztett, nagy szerencsére egy igen agilis aradi sportvezető, **MÉSZÁR SÁNDOR** kezdeményezésére

a város vezetősége, néhány üzletember, hajdani játékosok és sok lelkes szurkoló összefogott, és megfogalmazták a jelszót: **új csapatra van szükség!** És mindent türelmesen, előlről kell kezdeni, mint 1945 tavaszán!

Megalakult az Öreg Hölgy UTA Sportkör, amely 2014-ben megnyerte a IV. ligás megyei bajnokságot, majd **idén tavasszal az országos III. ligát.** Így jövőre már a II. ligában folytathatják, **remélhetőleg újra visszanyert régi nevén, UTA-ként!**

Addig is csak gratulálni tudunk az egyesület új vezetőségének az eddigi sikerekhez, és ahhoz, ahogyan megrendezték április 17-én, a Kultúrpalotában a 70. évforduló ünnepségét, amelyen minden résztvevő újra átélhette kissé a régi idők hangulatát.

Idézőjel

Aki focizott vagy aki valódi drukker, az tudja, a futball a győzteseké. Idegen a játék szellemétől például azt mondani, hogy inkább játsszunk jól, szépen, és veszítsünk, mint rossz játékkal nyerjünk. Nem. Nyerni kell. És ha nyerünk, azt úgyse lehet mindig rossz játékkal.

Esterházy Péter

HALOTTAK NAPJA

„Égett a gyertya és meglobbant, ha a lehelet, vagy a gondolatok elreppentek mellette; a lehelet aztán szétesett, a gondolatok fáradtan leszálltak, mint a haldokló madár, és elmúltak.”

Fekete István

„Van egy nap, amikor kimegy a falu a temetőbe, virággal és fénnel, ami elmúlik, és békével, szeretettel, ami nem múlik el. Nincs már ezen a napon fájdalom, csak enyhe, távoli szomorúság úszik a táj felett, mint maga az ősz bánatos, ködös álmra készülő ragyogása.”

Fekete István

NYUGATI JELEN családod NAPILAPJA!

Az előfizetési feltételekről érdeklődjön a 0257-280-751-es telefonszámon.

A Szövétnek nonprofit jellegű, alapítványi kiadvány, önkéntes adományokból tartja fenn magát. A szerkesztők, szerzők honoráriumban nem részesülnek, a jövőre vonatkozóan sem ígérhetünk, köszöneten kívül, más elismerést.

**KERESSÉK, OLVASSÁK,
TÁMOGASSÁK
A SZÖVÉTNEKET!**

Köszönjük
a Fitori család,
Kori Edina,
a Kurunczi család,
Reisz János,
Sándor Tivadar
nagylelkű támogatását.

LAPZÁRTA

A következő, decemberi számunk lapzártája november 25.; a megjelenést 2015. december 20-ra tervezzük.

Szövétnek

Aradi Kulturális Szemle
XIX. évfolyam, 5. (108.) szám

Kiadja:
az Alma Mater Alapítvány, Arad

Postacím:
310085 Arad,
Str. Calvin nr. 22
Tel: +40/740-955132
+40/257-281140

E-mail:
belami@belamisport.ro
office@belamisport.ro

ISSN 1454 282 X

Főszerkesztő
Juhász Béla

Szerkesztő bizottság:
Fekete Réka, Ilona János, Matekovits
Mihály, Pataky Lehel Zolt, Puskel Péter,
Rudolf Ágnes, Siska-Szabó Hajnalka,
Siska-Szabó Zoltán, Szilvágyi Zolt,
Ujj János

Lapadminisztráció és terjesztés:
Szász Eszter

Korrektúra, technikai szerkesztés:
Rudolf Ágnes

Képszerkesztő: Allerhand István

Rovatcím-grafikák:
Fritz Mihály, Móré-Sághi Annamária

Címlapon: Bortos Júlia felvétele

A hátsó borítón: Ódry Mária akvarellje

A terjesztésben együttműködnek:
Bartók Mária, Csanádi János, Erdélyi Ildikó,
Kori Edina, Piroska István, Sipos György,
Szilvágyi Sándor, Tóthpál Renáta, Vágási
Márta, Vajda Noémi, Zilahy András

Olvasóink a Szövétneket megtalálják a
Tulipán és a Jelen könyvesboltban, vala-
mint egyházainknál.

Nyomdai munkák: Trinom Kft.

ALLERHAND ISTVÁN FELVÉTELEI

Érett bogyó

Haldokló levél

Kacsaringós nyárvége

Hosszabbodó árnyékok

Az előbb még fent voltam

Őszi ablak

Parki lépcső bujdosik

Ady Endre

OKTÓBER 6.

Őszi napnak mosolygása,
Őszi rózsza hervadása,
Őszi szélnek bús keserve
Egy-egy könny a szentelt helyre,
Hol megváltott – hősi áron –
Becsületet, dicsőséget
Az aradi tizenhárom.

Az aradi Golgotára
Ráragyog a nap sugára,
Oda hull az őszi rózsza,
Hulló levél búcsúcsókja;
Bánat sír a száraz ágon,
Ott alussza csendes álmát
Az aradi tizenhárom.

Őszi napnak csendes fénye,
Tűzz reá a fényes égre,
Bús szívünknek enyhe fényed
Adjon nyugvást, békességet;
Sugáridon szellem járjon
S keressen fel küzdelminkben
Az aradi tizenhárom.